

Festskrift til
BODIL BEGTRUP

UDGIVET 12. NOVEMBER 1983
DANSKE KVINDERS NATIONALRÅD

Festskrift til
BODIL BEGTRUP

8507577 /
5.3 / 75-

SÆRTRYK AF DKN-NYT NR. 97

UDGIVET 12. NOVEMBER 1983

Vi takker Bikubenfonden, Danmarks Sparekasseforening
og andre private fonds for at have stillet
det økonomiske grundlag til rådighed for dette festskrift
og særnummer af DKN-NYT.

Redaktion:

Birgitte Due
Else Elbæk
Inger Langberg
Jytte Lindgård
Karen Ytting

Bogen er sat med Times
Foto og trykning:
Sonnes offset Aps.
København 1983

INDHOLDSFORTEGNELSE

Tillykke Bodil	4
Bodil Begtrup - kvindesagens ambassadør	5
Hyldest-Gruk	24
DKN satte i gang - samfundet tog over	25
Alla människors framsteg	29
De mest frugtbare år i FNs tilværelse	32
Skridt for skridt - FNs seje arbejde for kvindernes sag	35
Red Barnet	42
Forbrugerrådet	45
Køb blomster - køb blomster	49
Kvinde i udenrigstjenesten	51
Ambassadør på Island	53
Grønlandske kvinders politiske rettigheder	55

Karen Ytting
Socialchef
D.K.N.s formand

Tillykke Bodil.

Bodil Begtrup og Danske Kvinders Nationalråd.

Der er en naturlig og gensidig kærlighed mellem Bodil Begtrup og D.K.N. Nationalrådet er hende uendelig tak skyldig. Det er derfor lige til, at vi på hendes 80 års fødselsdag har prøvet at belyse hendes indsats, både at hun klogt tog arbejdet op i trediverne efter D.K.N.s stiftere, og fordi hun brugte sine evner og energi på at sætte mange nye ting i gang.

D.K.N. var også et passende instrument for Bodil. Her er muligheder - både for at arbejde i brede internationale såvel som nationale baner som for at arbejde med de »små« og nære ting i kvinders hverdag. Her var brug for hendes klare hjerne og snilde diplomati, og her var berøringsfladen til vidt forskellige mennesker stor. Intet under, at Bodil for os, der i dag arbejder i D.K.N., altid har været den grandiose lady, som vi har set op til, og som ingen kunne komme udenom. Og Bodil har gjort det let for os. Når vi første gang lidt benovede mødte op hos hende, kunne vi snart føle os hjemme - hun både lyttede til vores problemer og fortalte, så vi var nærværende i FN i fyrrerne, og så den legendariske Henni Forchhammer for os, da Bodil første gang mødte hende i Geneve i trediverne.

Vi håber med dette lille skrift at give et billede af Bodils alsidige virke. Vi takker de mange bidragydere - ikke alene for deres bidrag, men også for den glæde og beredvillighed de viste, når vi bad dem skrive.

Usynliggørelse har aldrig været Bodils kendemærke, når hun talte og arbejdede for kvinders rettigheder. Forhåbentlig vil dette skrift synliggøre generationers arbejde med kvindesag.

Else Elbæk
programredaktør
Medlem af D.K.N.s styrelse.

Bodil Begtrup - Kvindesagens ambassadør

»Mens andre har købt hus og plantet træer i deres ungdom, således at de nu kan sidde i skyggen og plukke frugterne deraf, ligger mine haver spredt, og andre passer de roser, som jeg har plantet«.

Sådan skrev Bodil Begtrup for nogle år siden i en lille charmerende bog »Mine haver«.

Og få - navnlig få kvinder - har anlagt og passet så mange haver, både i bogstavelig og overført betydning, som Bodil Begtrup.

Når Bodil Begtrup fylder 80 den 12. november i år, kan hun se tilbage på et liv med mange forandringer, betydningsfulde begivenheder, krævende udfordringer og megen succes.

Bodil Begtrup fortæller med stor glæde om sin travle tilværelse her hjemme og ude i verden, om de historiske begivenheder hun har været midt i, om de kendte mennesker hun har mødt og arbejdet sammen med. Og hun fortæller med ligeså stor glæde og megen varme om de små ting, og om de ukendte og almindelige mennesker hun har været i kontakt med.

Hun er en forunderlig blanding af hårdt målbevidst arbejde og eventyrlyst. Af stædig karrierevilje og trofast omsorgsfuldhed for det nære. Af selvsikkerhed og ydmyghed. Af vilje til forandring og loyalitet overfor det bestående. Hun er verdensdame med erfaring og overblik, men samtidig vil hun nok nikke genkende til Tove Ditlevsens ord om, at »man aldrig bliver jævnaldrende med sig selv«.

Barn af borgerskabet.

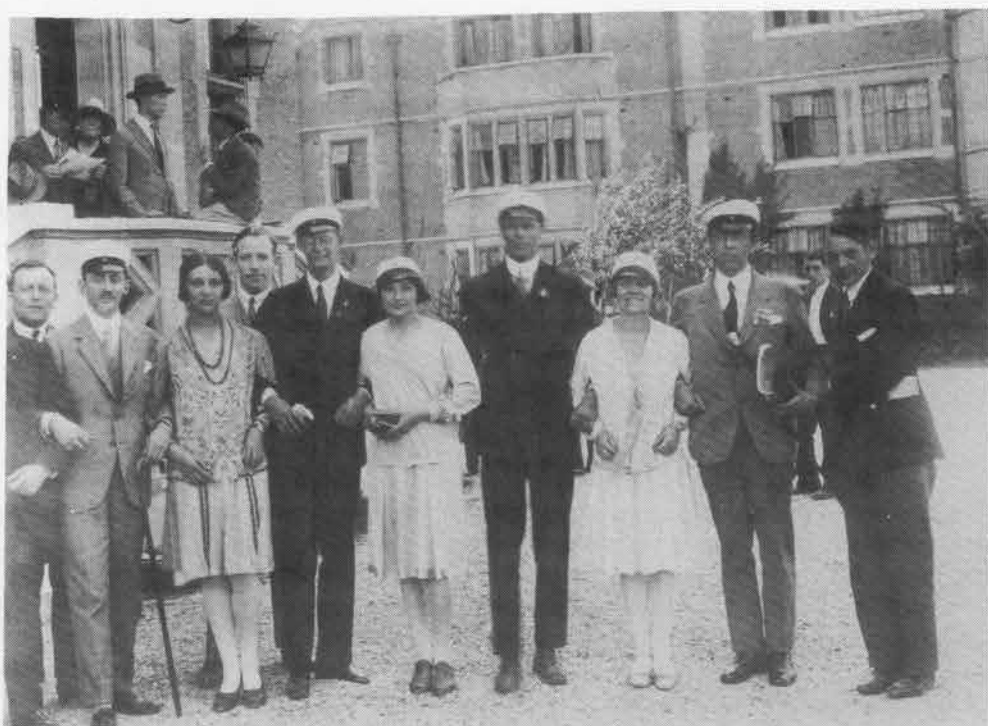
Bodil Begtrup er født i Nyborg og vokset op i Nibe. Det blev vel ikke sunget ved hendes vugge, at dommer Andreasens lille Bodil skulle blive Danmarks første kvindelige ambassadør. Men det varede ikke længe før hun viste tegn på pioner egenskaber. Som 14-årig flyttede hun hjemmefra til bekendte i Ålborg, hvor hun blev elev på Katedralskolen, ene pige blandt 24 drenge i den matematiske klasse.

Jeg har aldrig følt det var svært at flytte hjemmefra som 14-årig. Jeg havde en lykkelig barndom og gymnasieårene var en god fortsættelse. Og det skabte ingen vanskeligheder, at jeg var den eneste pige i klassen.

Bodil Andreassen blev student som 17-årig og rejste til København for at studere kunsthistorie. Hun var arvelig belastet fra morfaderen, kunstmaleren Carl Locher, og egentlig ville hun allerhelst være kunstner selv.

Men jeg var ikke god nok, og så tænkte jeg, at kunsthistorie nok var det nærmeste jeg kunne komme det kunstneriske. Det var også en dejlig periode, men efter 1½ år skiftede jeg alligevel studium til noget mere jordnært, og i 1929 blev jeg cand. polit.

Det var under studenterårene i København, at Bodil Andreassen begyndte sit internationale arbejde. Begyndelsen var en international studenterkonference i 1925.

International studenterkongres i Haag.

Året efter havde kyniske hjerner i udenrigsministeriet regnet ud, at det ville se godt ud med en gruppe danske studenter med internationale interesser. De bad Dr. Næser fra Berlingske om at inspirere nogle studenter til at danne en gruppe »begejstrede for Folkeforbundet og fred«, en gruppe, som kunne sendes til Geneve til Folkeforbundets møder.

Bodil Andreasen gik sammen med nogle kammerater til møde med Dr. Næser. Hun var - igen den eneste pige, og Dr. Næser syntes det var så glimrende med en pige, og ville frk. Andreasen måske være så rar at lave kaffe.

Frk. Andreasen beklagede, men hun kunne ikke lave kaffe. Bodil Begtrup ler lidt.

Det var faktisk sandt, jeg kunne virkelig ikke lave kaffe. Jeg havde altid boet hos bekendte, og dengang havde man hushjælp, så jeg kom aldrig i nærheden af køkkenet. Nå, men så spurgte Dr. Næser, om jeg så måske ville tage referat af mødet. Og igen måtte jeg beklage - jeg kunne ikke skrive på maskine. Så vidste han ikke, hvad han skulle stille op med mig, og så blev jeg næstformand i gruppen, og siden blev jeg sendt til Geneve, som formand for studenterdelegationen. Jeg fik et stipendium på 100 kr., og vi var der i 3 uger. Opholdet var en stor oplevelse. Det var det år, da Tyskland blev optaget i Folkeforbundet, vi troede fuldt og fast på, at nu var freden sikret, og vi var begejstrede.

Snart færdedes frk. Andreasen hjemmenvant i det nordiske og internationale studentermiljø.

Hvad vi var optaget af? Ja, det var ikke partipolitik. Det var socialpolitik, det var folkeret, verdensfreden, kunst. Jeg havde et familiemedlem, der var professor i grønlandsk, og hos ham traf jeg mange grønlandere, og deres forhold optog mig meget.

Det var en god tid. Man havde ingen familiemæssige forpligtelser, ingen karriere der skulle passes.

Jeg kunne unde alle unge sådanne år. Sommetider synes jeg, de unge snyder sig selv i vore dage, når de styrter sig ind i faste parforhold og etablerer sig med hjem og børn og fælles økonomi. Hvorfor har de dog så travlt? Min mor sagde altid - studenter danser man med, kandidater gifter man sig med. Det lyder gammeldags, men det er nu ikke så tosset at have nogle år til at danse, nogle år uden ansvar for andre end sig selv.

Hustru og mor.

Da Bodil Andreassen havde taget embedseksamen, tog hendes liv en ny retning.

Hun giftede sig med lægen Erik Begtrup, enkemand med 4 børn. Ægteskabet førte hende ind i højskolemiljøet, som var helt forskelligt fra det akademikermiljø, hun var opvokset i, og det facinerede hende.

Hun fik selv et barn og den store familie levnedde ikke tid til erhvervsarbejde. Det var et livligt og åbent hus med mange venner.

Jeg mindes de år, som en meget rig tid. Jeg synes, vi havde et varmt og godt familieliv. Jeg trivedes med de mange børn og følte også, at de trivedes med mig.

Men interessen for organisationsarbejdet var stadig levende, og Bodil Begtrup blev efter opfordring fra Henni Forchhammer medlem af D.K.N.s styrelse. Her traf hun Kirsten Gloerfelt Tarp, som var formand, og de to blev gode venner.

Kirsten tilhørte en vittig højkrøst verdensnær kreds af mennesker, som det var en fornøjelse at omgås.

I 1931 fik Bodil Begtrup igen et stipendie til 3 ugers ophold ved Folkeforbundet i Geneve. Hun tog afsted med sit nyfødte barn og en barnepige og kom hjem med nye impulser til det internationale arbejde. Så blev hun næstformand i D.K.N. og påtog sig i de følgende år mange opgaver.

Men så ændrede livet sig igen. I midten af trediverne blev Bodil og Erik Begtrup skilt. Bodil Begtrup flyttede med de to ældste børn og sin lille datter til en lejlighed på Christianshavn.

Bodil Begtrup taler ikke gerne om den tid. Hun fik forskellige tilfældige job, men søgte hele tiden efter noget inden for sit fag.

Men jeg havde jo aldrig været i arbejde som cand. polit., og jeg var mange år bagud i forhold til mine samtidige.

Hendes lille datter var født med en hjertefejl, og nu fik hun en infektion, som ikke kunne bekæmpes. Efter en lang og streng sygdomsperiode, døde hun.

Jeg kunne hverken se vej eller sti i den periode. Jeg ved ikke, hvordan det ville være gået, hvis jeg ikke havde haft D.K.N. og de mennesker, jeg der arbejdede sammen med. De tog sig af mig, de støttede mig og hjalp mig ud af depressionen. Også min husbestyrerinde fru Grethe Nielsen, der elskede barnet, var mig til stor støtte.

I 1939 fik Bodil Begtrup sit første rigtige lønnede job som filmcensor.

Det var et interessant arbejde, men ikke særlig vanskeligt. Filmudlejerne vidste udmærket godt, hvilke regler der fandtes, og hvilke hensyn der burde tages, og det købte de ind efter.

10 år senere begyndte Bodil Begtrup en karriere i udenrigstjenesten, men det er en anden historie, som vi senere kommer til.

Arbejdet i Nationalrådet.

Bodil Begtrup blev medlem af D.K.N.s styrelse i 1929. I 1931 blev hun næstformand, en post hun forlod i de vanskelige år med hendes barns sygdom og død.

Men hun var stadig med i arbejdet, som styrelsesmedlem eller suppleant, og i 1946, da D.K.N.s formand Kirsten Gloerfelt Tarp blev valgt til folketinget, blev Bodil Begtrup formand for D.K.N.

Det var nogle aktive år. På mange måder, var det let at arbejde for kvindesagen dengang. Vi var ikke så outrerede. Vi levede et normalt familieliv, og vi gik i normalt tøj. Mange af os holdt af at være pænt klædt på, og det var vi så. Vi blev ikke rasende, fordi en mand holdt en dør åben for os eller tændte vor cigaret. Det faldt os ikke ind, at vi skulle markere os på disse ydre områder.

Men jeg synes vi arbejdede med mange vigtige spørgsmål, og mange af de sociale foranstaltninger, som senere blev offentlige, er startet i de år af D.K.N. alene eller i samarbejde med andre kvindeorganisationer, som private ordninger.

Kvindesag

Når jeg ser tilbage, synes jeg man kan dele de års arbejde i 3 store områder.

Der var fredssagen, som D.K.N. altid har været med i. Henni Forchhammers deltagelse i Folkeforbundets møder gjorde, at D.K.N.s foreninger var utrolig godt orienteret om, hvad der foregik på internationalt plan. Og mange af D.K.N.s foreninger, især Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed, var meget aktive. Når man læser Nationalrådets beretninger fra trediveerne finder man, at repræsentantskabsmøderne havde emner som - international forståelse - afskaffelse af privat våbenfabrikation - giftgas i en eventuel krig - kaprustning - etc, på dagsordenen.

Man kan også læse, at Nationalrådet var arrangør eller med-arrangør af møder om - nedrustning - nazisme - jødernes stilling - etc. I en periode holdt D.K.N. regelmæssige møder om den udenrigspolitiske situation.

Og møderne blev som regel fulgt op med henvendelser til danske eller internationale myndigheder.

Nationalrådet har en lang tradition i fredsarbejdet, en tradition som begyndte i 1899, hvor det nystiftede D.K.N. som en af dets første opgaver, arrangerede et stort fredsmøde i København.

Når man lytter til nutidens fredsaktivister, skulle man næsten tro at de har opfundet freden. Det er lidt vemodigt, at de kender så lidt til kvindehistorien, men det er samtidig opmuntrende at se, hvor dygtigt og seriøst kvinderne arbejder med dette vigtige problem i dag.

Kvindernes rettigheder.

Et andet område vi brugte mange kræfter på, var kvindernes rettigheder.

De politiske rettigheder, stemmeretten, havde vi jo fået, men vi udnyttede den dårligt. Der var ingen større interesse for politisk arbejde, og altfor få kvinder var politisk aktive. Vi etablerede derfor i 1936, under D.K.N., Danske Kvinders Politiske Samråd med Anna Vestergaard som formand.

Samrådet præsenterede sig for offentligheden med et stort møde om emnet »Skal kvinder ud af politik«, hvor en række betydningsfulde mennesker med justitsminister C. Th. Zahle i spidsen talte.

Samrådet blev en meget aktiv del af D.K.N. Det arrangerede diskussionsaftener, startede studie- og læsekredse, sendte oplysningsmateriale til foreningerne og rettede henvendelser til regeringen og de politiske partier.

Og det er vist ikke ubeskedent at sige, at når danske kvinder i dag har en politisk aktivitet, der er blandt de højeste i verden, så skyldes det bl.a. det arbejde kvindeforeningerne gjorde i trediverne.

En anden side af kvinders rettigheder var den arbejdsretslige.

Se, man troede nok engang, at når kvinderne fik stemmeret, så ville de andre rettigheder komme af sig selv. Retten til erhvervsarbejde, ligeløn, barselsorlov osv.

Men tiden viste, at sådan gik det ikke. Der opstod »modbevægelser«, f.eks. mod ligelønsprincippet, og der var direkte eller indirekte forsøg på at afskedige gifte kvindelige lærere og andre kvindelige tjenestemænd. Derfor oprettede vi i 1934 Danske Kvinders Erhvervsråd. Erhvervsrådet var flere ting. Det var et aktionsudvalg, som tog affære, når der var brug for det. Og det var en observationspost der holdt øje med kvinders erhvervs- og arbejdsforhold og bragte problemerne frem for offentligheden.

Erhvervsrådet fik mange henvendelser. Der var mange opgaver, små og større mellem hinanden, at tage fat på. Der var mange skuffelser, men der blev da også nået nogle resultater.

I de gamle beretninger får man et tydeligt og lidt deprimerende billede af nogen af disse sejlivede kvindeproblemer.

Der var f.eks. sagen mod det store firma, som reklamerede med, at man sandelig ikke anvendte kvinder på visse arbejdsområder for - »kvinder forstår sig ikke på teknik«.

Der var en hel branche, som udsendte et regulativ, der forbød kvinder at arbejde under visse forhold. Der var henvendelsen til arbejdsanvisningen om ligelig erhvervsorientering for piger og drenge. Der var protesten til Københavns kommune mod tendentiøse statistikker over mænds og kvinders sygefravær. Der var klagen over byrådet, som søgte mandligt og kvindeligt kontorpersonale, men tilbød mændene højere løn, og der var sagen om den kvindelige funktionær, som blev sat på halv løn, da hun giftede sig og afskediget, da hun blev gravid.

Altsammen eksempler fra trediverne.

Men nogle af disse problemer blev der fundet en løsning på. Vi fik f.eks. den lukkede kontoristklasse, en lavlønsklasse kun for kvinder, åbnet for mænd. Vi kom langt med kravet om, at ledige stillinger skulle opslås for både kvinder og

mænd. Vi fik standset tendensen til at afskedige gifte kvinder, og vi fik de tendentiøse sygestatistikker korrigeret, osv.

De sociale opgaver.

Der var mange sociale problemer i trediverne. Den økonomiske krise og arbejdsløsheden satte synlige og mærkbare spor.

Børnedødeligheden var ret høj, og selvom D.K.N. gennem mange år, havde talt for et bedre forebyggende arbejde med sundhedsplejersker, skolelæger, barselsorlov, børneinstitutioner og mange andre ting, så skete der ikke rigtig noget.

I 1935 holdt vi et møde med emnet »Gør vi, hvad vi kan for vore børns liv og sundhed«. Mødet førte til nedsættelse af udvalget for Vore Børns Sundhed, som jeg blev formand for. I udvalget sad der repræsentanter for mange af D.K.N.s foreninger og fra andre organisationer, som arbejdede med sundhed og oplysning.

Udvalget organiserede møder, udarbejdede pjecer og sendte henvendelser til myndighederne. Og så besluttede vi at lave en landskampagne for bedre børnearbejde. Takket være god hjælp fra mange sider, ikke mindst Lægeforeningens Hygiejnekomite, fik vi virkelig en kampagne gennemført. Den strakte sig over et par år, hvor der blev holdt et par hundrede møder med foredrag, kostdemonstration og en film, som hed »Sunde Børn - Slægtens Fremtid«. Den havde vi, takket være Dansk Kulturfilm, fået fremstillet.

Vi havde en husholdningslærer, Mary Jensen, ansat, og hun kørte land og rige rundt og sov i utallige private hjem. Hun holdt foredrag, ofte sammen med den lokale læge eller en sygeplejerske, hun viste filmen og demonstrerede rigtig kost. I 1937 var hun med på den store udstilling »Mor og Barn« i Forum.

Vi havde megen glæde af den kampagne. Den gav god kontakt til D.K.N.s foreninger, og den var medvirkende til, at vi senere fik loven om sundhedsplejersker og loven om mødrehjælpsinstitutionerne.

Kampagnen blev også kendt i udlandet. Ved Folkeforbundets møde i 1937 havde jeg lejlighed til at fortælle om kampagnen og vise filmen, og året efter blev filmen vist ved et stort møde, arrangeret af The Womens Institutes i London. I Norge, Sverige og Finland blev filmen også vist i kvindeforeningerne.

I 1937 kom børnelovene, der ligestillede børn født udenfor og indenfor ægteskab, et område, som Nationalrådet i mange år havde beskæftiget sig med.

I 1938 gennemførtes bestemmelsen om huslejenedsættelse til mindrebemidlede børnerige familier.

Vi havde gentagne gange boligpolitik til drøftelse på vore møder. I 1934 var vi f.eks. med i et stort møde, hvor Gunnar Myrdal talte om »Social Boligpolitik«.

Jeg kendte Myrdal'erne fra det internationale arbejde, og de var og er mine gode venner. De var, også dengang, meget engageret i samfundsproblemer, og de var utrolig inspirerende at være sammen med. De hjalp os med mange ting, bl.a. med kampagnen om børnenes sundhed, og Alva Myrdal talte ved et møde i Kvindelig Læseforening om »befolkningsspørgsmålet - set fra et kvindesynspunkt«.

Fyrerrerne - et nyt tiår - nye opgaver.

Arbejdet i fyrerrerne var delt - det under krigen og det efter krigen.

Krigen og Danmarks besættelse satte en stopper for mange af D.K.N.s aktiviteter, først og fremmest de internationale, og krigen bragte helt nye opgaver.

Efter den 9. april, følte mange kvinder et behov for at være med til at gøre noget for landet, også kvinder som ikke før havde sluttet sig til kvindebevægelsen.

Det førte til, at Nationalrådet allerede den 20. maj 1940 stiftede Danske Kvinders Samfundstjeneste med Kirsten Gloerfelt Tarp som formand. Formålet var at være med til at bevare og udnytte danske værdier, både materielle og kulturelle. Samfundstjenesten tog sig af en række praktiske gøremål, f.eks. indsamling af hvide klude, som blev forarbejdet til vat, indsamling af brugt tøj, etablering af omsyningscentraler, marmelade-kogning af nedfaldsfrugt, som ellers ikke blev anvendt, arrangering af skolebespisning osv. Det var alt sammen opgaver, som udsprang af den nødsituation landet var i. I København administrerede Samfundstjenesten også en husmor afløsning, som blev til begyndelsen til den offentlige ordning med husmor afløsere, der igen senere blev til hjemmehjælpere.

På det teoretiske plan startede vi en række dagligstuemøder under mottoet »Ved vi, hvad vi bør vide«. De møder fik stor tilslutning, dronning Alexandrine og kronprinsesse Ingrid fulgte dem. På møderne blev der talt om kvinders sociale og politiske stilling, om demokratiets betydning og om de værdier, vi som et folk er fælles om. Egentlig var det meningen, at Samfundstjenesten kun skulle fungere under besættelsen, men den kom til at virke i mange år efter krigens slutning, for der var stadig så mange praktiske opgaver.

Nationalrådet modtages i Rigsdagen ved 50-års jubilæet.

I 1946 blev Bodil Begtrup formand for D.K.N., og dermed fik hun ansvaret for mange af de aktiviteter, som D.K.N. satte i gang efter krigen. Hun taler med tydelig glæde om arbejdet i de år.

I foråret 1945 fik Nationalrådet en henvendelse fra departementchef H.H. Koch, som foreslog, at vi forberedte et hjælpearbejde for børn i de krigshærgede lande.

Sammenlignet med andre europæiske lande, så det ud til, at Danmark ville komme nogenlunde intakt ud af krigen, og vi burde derfor være i stand til at hjælpe andre, som var dårligere stillet.

Styrelsen tog tanken op, og sammen med Danske Kvinders Beredskabstjeneste, Samfundstjenesten og Kvindeligt Arbejderforbund stiftede vi »Red Barnet« efter det engelske mønster for Save The Children. Det var i marts 45, og Valborg Hammerich blev formand.

Da krigen sluttede, tog Red Barnet først fat på at afhjælpe hungersnøden blandt Europas børn. 21.000 børn kom på et tremåneders rekreationsophold i danske hjem eller i særlige kolonier.

Desuden drev eller støttede Red Barnet børnehjem i Østrig, Italien og Grækenland, og vi sendte de hvide busser ud i Europa med mad og tøj til børn i mange lande. Vi var oppe på at bespise 500.000 børn dagligt.

Det var et blomstrende arbejde, og når man ingen børn har selv, er det en stor glæde, at man fik lov til at være med til at gøre noget for andres børn.

Og Bodil Begtrup siger, som hun sagde så mange gange under samtalen - det her behøver du ikke at skrive, men jeg må lige fortælle...

På et tidspunkt fløj jeg sammen med Kaj og Valborg Hammerich i en Røde Kors maskine rundt til nogle lande for at tilse vor bespisning. Vi var i uniform. Det er den eneste gang i mit liv, jeg har været i uniform, men det var praktisk i et krigshærgat Europa. Og det var en umådelig tilfredsstillelse at se, at de fødevarer vi sendte afsted fra Danmark, kom frem blev tilberedt og spist af de børn, som var målet for arbejdet.

De organisationer, som var med i Red Barnet, havde selvfølgelig ingen penge. Penge til vore aktiviteter, blev stillet til rådighed fra de midler, som fandtes til hjælpearbejdet. Og det var ganske store summer, vi administrerede de år.

Red Barnet eksisterer jo stadigvæk, og nu ledes det af vor nye stadslæge i København, Inge Jespersen, så det er i de bedste hænder.

Danske Husmødres Forbrugerråd.

De, der kan huske, ved, at Forbrugerrådet engang hed Danske Husmødres Forbrugerråd. Men hvor mange kan huske, at det, som så meget andet, er et barn af D.K.N. Det er Bodil Begtrups opfindelse.

Jo, det var jo sådan, at efter krigens slutning forventede mange mennesker, at nu ville forholdene hurtigt blive normale, især husmødrene, blev skuffede. Der var stadig mangel på en række nødvendige dagligvarer, især fødevarer og arbejdstøj.

D.K.N. fik en del klager over disse forhold fra både by- og landhusmødre, og også fra Kvindeligt Arbejderforbund, som dengang ikke var medlem af Nationalrådet.

På det tidspunkt blev der givet importtilladelse til et stort parti rulleskøjter, og det blev dråben, der fik bægeret til at flyde over. Styrelsen besluttede at forsøge at gøre noget. Det kunne ikke være rigtigt, at der kunne importeres rulleskøjter, når så mange nødvendige dagligvarer ikke fandtes.

Nationalrådet indkaldte til møde, og under visse vanskeligheder enedes man om at organisere et Husmødrenes Forbrugerråd, og om at gå til statsministeren og forklare ham, at danske husmødre måtte repræsenteres de steder, hvor der blev truffet beslutninger om landets forsyningssituation.

Vanskelighederne i vore interne forhandlinger kom af forskellige interesser mellem by- og landhusmødre. Det spillede også en rolle, at statsministeren var Knud Kristensen, og landhusmødrene mente, at de havde andre veje til ham end via Nationalrådet. Men vi nåede da en slags enighed, Danske Husmødres Forbrugerråd blev stiftet, jeg blev formand og den som forelagde vore synspunkter for Knud Kristensen. Vor henvendelse passede Knud Kristensen godt, og han efterkom mange af vore ønsker.

Han har senere sagt til mig, at det eneste han som statsminister er blevet rost for, var placeringen af husmødre i råd og nævn.

Jeg var formand for Forbrugerrådet indtil 1949, hvor Lis Groes afløste mig. Og et bedre valg kunne man ikke have gjort. Lis med sine mange børn og store husholdning, havde alle de praktiske erfaringer jeg savnede, og hun gjorde et strålende arbejde.

Da vi oprettede Forbrugerrådet tænkte vi kun i varer, først og fremmest i nødvendige dagligvarer. Når jeg ser, hvad Forbrugerrådet er blevet til, så er det virkelig en stor glæde. Jeg går stadig til rådets møder, og jeg glæder mig over det brede og dygtige arbejde der gøres. Det er blevet en samfundsinstitution.

Nationalrådets økonomi.

Efter krigen kom der igen gang i det internationale arbejde. Det internationale kvinderåd - ICW - begyndte at holde møder og konferencer. FN blev oprettet og etablerede særorganisationer. D.K.N. havde mange internationale forbindelser og ønskede at deltage i arbejdet, men der var altid økonomien at tage hensyn til.

Nationalrådet manglede altid penge. Til gengæld havde vi et utal af ideer om, hvad vi gerne ville gøre.

På et tidspunkt, hvor jeg var virkelig irriteret og provokeret over den stadige mangel på penge, satte jeg mig og spekulerede over, hvem der tjente penge og kunne tænkes at støtte os. Det endte med, at jeg inviterede de kvindelige biografdirektører til the. Der var ret mange, Bodil Ipsen og Hertha Skaarup, f.eks.

Jeg forklarede dem, at uden kvindesagen var de aldrig blevet biografdirektører, og derfor burde de nu gøre noget for kvindesagen. Og det gjorde de. De gav hver indtægten fra en forestilling til Nationalrådet.

Vi modtog også 100.000 fra Tidens Kvinder i forbindelse med bladets 25 års jubilæum.

Siden kom Gunhild Gansing med ideen om en mærkedag, hvor der skulle sælges marguerite-blomster til fordel for Nationalrådet. Den ide arbejdede vi længe med. Men vi fik da tilladelsen fra justitsministeren, og i 1950 havde vi den første blomsterdag.

Men det er utåleligt aldrig at have penge til at føre ideerne ud i livet, og det er for dårligt, at kvinderne har så svært ved at deltage i internationalt arbejde på grund af en elendig økonomi.

Alt det hjemlige arbejde var blot een side af D.K.N.s virksomhed. En anden side var det nordiske og det internationale arbejde.

Folkeforbundet og De Forenede Nationer.

Danmark er det eneste land i verden, som altid, helt tilbage fra 1920, har haft en kvinde i delegationen til Folkeforbundets og FNs møder.

Fra 1920 var det D.K.N.s daværende formand Henni Forchhammer, som deltog i delegationen.

Da Bodil Begtrup første gang var til møde i Folkeforbundet, mødte hun Henni Forchhammer. De kunne lide hinanden, og Bodil Begtrup arbejdede en del for hende. Samarbejdet fortsatte gennem årene, og da Henni Forchhammer i 1937 ønskede at trække sig tilbage, blev Bodil Begtrup indstillet som hendes efterfølger. Det gik ikke helt glat igennem de politiske myndigheder, for en kendt venstremand havde samvittighedsskrupler. Ikke fordi Bodil Begtrup var kvinde, men fordi hun var fraskilt.

Da blev Bodil Begtrup for en gangs skyld vred. Hun gik direkte til den bekymrede venstremand og spurgte, hvordan hans samvittighed havde det med flere af hans egne partifæller, som også var fraskilte, men alligevel deltog i Folkeforbundets arbejde.

Han svarede filosofisk, at det var noget helt andet - »for det er jo altid først og fremmest kvindens skyld«. Det var dengang, i 1938!

Men trods sin civile status blev Bodil Begtrup medlem af delegationen og tog til Geneve.

Efter krigen, hvor FN blev etableret genoptog man traditionen med en kvindelig delegeret, og Bodil Begtrup var selvskreven til posten.

Det første møde blev holdt tidligt på året i 1946 i det bombehærgede London i et England, hvor der var mangel på alting. Det var en god mødeplads. Her blev vi virkelig mindet om krigens omkostninger og FNs opgave. Det var her jeg første gang mødte Eleanor Roosevelt. Hun var en imponerende, særpræget dame, høj og sortklædt og hun stod for amerikanerne som selve symbolet på deres drøm og frihed.

Hun blev formand for den kommission, der skulle forberede erklæringen om menneskets rettigheder. Det blev foreslået at nedsætte en gruppe, der specielt skulle tage sig af kvindernes rettigheder, og forslaget blev vedtaget.

Gruppen kom til at bestå af syv kvinder fra forskellige steder i verden, jeg blev een af dem og jeg blev også formand for gruppen. To yderligere medlemmer USSR og Chile kom aldrig til stede. Vi mødtes i New York i foråret 46, og vi havde 14 dage til arbejdet. Personlig var jeg overbevist om, at selvom FN-pagten talte om mænds og kvinders lige rettigheder, så var det fine ord og tomme løfter. I de engelsktalende lande havde man ladet sig nøje med vendingen »the rights of man«, men på andre sprog var det ikke så selvfølgeligt, at »man« står for - menneske.

Smiths College. Eleanor Roosevelt, Bodil Begtrup og Margareth Chase Schmith.

I vor lille gruppe kastede vi os ud i arbejdet. På nogle få dage skulle vi formulere de grundlæggende rettigheder for den halve menneskehed!

Vi kom fra forskellige verdensdele med forskellige traditioner, men det lykkedes at finde frem til de punkter, hvor vi ville det samme.

Vi koncentrerede os om fire områder - civile og politiske rettigheder, økonomiske og erhvervsmæssige rettigheder, ægteskabslovgivning, og uddannelse.

Vor rapport blev meget udførlig, og den blev grundlaget for at det senere arbejde i kvindekommisionen.

Vi blev færdige, og for mrs. Roosevelt og professorerne i menneskerettighedskommissionen var rapporten en overraskelse. De havde ventet et beskedent notat med pæne ord om kvinders betydning og indsats. Nu fik de et detaljeret forslag med krav om ligestilling i alle forhold. Rapporten fik en noget kølig modtagelse, og det fik gruppen til at stille krav om en kvindekommision på linie med FNs øvrige kommissioner.

At det lykkedes - både at få vore formuleringer med i menneskerettighedserklæringen, og få etableret en fuldt ligestillet kvindekommision, er egentlig forbavsende. Det skyldes ikke mindst de dygtige latinamerikanske kvinder, Minerva Bernadino fra Den Dominikanske Republik, og Betha Lutz fra Brasilien.

Det lykkedes. Vi opnåede, at jeg fik lov til selv at forelægge vores rapport for Det Økonomiske og Sociale Råd. Og i FN-pagten og i erklæringen om menneskets rettigheder tales der nu om lige ret for »men and women« og denne formulering går igen overalt i FNs officielle papirer. Kvindekommisionen for »The Status of Women« blev nedsat og Bodil Begtrup blev dens første formand.

Amalia Castillo de Ledon, Meksiko, Minerva Bernadino, Den Dominikanske Republik og Bodil Begtrup.

Men så blev jeg grebet af hovmod. Hvorfor skulle vi ikke tage fat på gennemførelsen af ligestillingen med det samme, og hvorfor ikke begynde med kvindernes politiske rettigheder? På generalforsamlingen i efteråret 46, stillede den danske delegation derfor forslag om, at i FNs medlemslande skulle kvinderne have samme politiske rettigheder, som mænd. Der fulgte en række interessante og skarpe diskussioner, men den 11. december blev forslaget vedtaget. Så vidt jeg ved, er det den eneste gang Danmark har stillet et selvstændigt forslag i FN, og tænk, at det blev vedtaget, så kontroversielt som det var. Men jeg må også sige, at de mandlige delegerede fra Danmark gjorde et stort arbejde.

Det var en glad Bodil Begtrup, der sad i flyveren hjem fra New York. Glad og tilfreds, indtil hun pludselig kom til at tænke på de grønlandske kvinder. De havde ikke fuld politisk ligestilling, og Grønland var en del af Danmark!

Jeg sad der og blev virkelig ked af det om ørerne. Tænk om en journalist eller en delegeret fra et modstanderland, havde fundet ud af det og draget det frem under debatterne?

Bodil Begtrup gik direkte til regeringen, og i 1948 fik de grønlandske kvinder fuld politisk ligestilling.

I syv år var Bodil Begtrup medlem af den danske delegation ved FNs generalforsamlinger. Hun fortsatte Henni Forchhammers tradition med god information til D.K.N.s foreninger, hendes breve fra New York til foreningsformændene var både oplysende og underholdende.

I 1947 skriver hun f.eks. om de mange delegationer, som havde kvindelige medlemmer:

»Men det maleriske folk fra Yemen, har sendt en maskulin gruppe med turbaner og sværd i gyldne bælt.

Som formand for kvindekommisionen, syntes jeg det var rigtigt at finde ud af, hvordan kvinderne i Yemen levede, og jeg anmeldte mig derfor hos prinsen af Yemen, der lignede en smuk hovmodig kaffebønne. Forresten drak han ikke kaffe her, den var for stærk.

Det fremgik, at kun de færreste i Yemen kunne læse og skrive, og da der var mangel på lærere, var man begyndt at sende børn og unge til nabolandene for at blive oplært.

Det var en langsom fremgangsmåde, men planen omfattede både piger og drenge. Jeg sagde, at det var klogt, for ved sin underskrift på FN's pagt, havde han forpligtet sig til at arbejde for mænds og kvinders ligestilling.

Han var let forfærdet ved tanken, men forsikrede, at ifølge koranen er kvinderne ikke dårligt stillet. Det er traditionerne der bevirker forskelsbehandlingen«.

I 1950 skriver Bodil Begtrup om en debat i Sikkerhedsrådet: »Man har ventet på Mao Tze Tungs repræsentanter, og håbet at de kunne overbevise os, at FN ingen hensigter har på den anden side af Yalufloden. Men begyndelsen tyder ikke meget på det.

En to timers lang angrebstale af general Wu brød luften i den tætpakkede Sikkerhedsrådssal, hvor vi alle gennem hovedtelefoner fulgte hans vredesudbrud, med pressens hviskende meddelelser om de opblussende kampe i Korea som akkompagnement.

Bodil Begtrup i samtale med en yemenitisk FN-delegeret.

Her sad vi, hele verden og lyttede, mens krigens blodrøde drage piskede med halen. Må man, som i eventyrerne ofre unge levende mennesker eller landområder for at stille den tilfreds?

Folkene siger, at de vil ikke krigen, lad os håbe de finder hinanden«.

Bodil Begtrup gjorde et meget anerkendt arbejde i FN. I en årrække var hun formand for kvindekommisionen, og hun var også næstformand i 3. komite. Formanden var Libanons udenrigsminister, og det var netop i den periode, hvor Israel blev en selvstændig stat. Det betød, at den libanesiske formand ofte var borte fra møderne, og som næstformand måtte Bodil Begtrup træde til.

Selvom FN arbejdet kunne være uhyre anstrengende og meget langsomt, så var det trods alt også tilfredsstillende. FN var under opbygning, der blev arbejdet med store og alvorlige problemer, *menneskerettighederne* blev udformet, og først og fremmest, så troede vi på sagen. Vi havde håb om, ja tillid til, at FN ville få afgørende betydning for verdensfreden og samarbejdet mellem nationerne.

Efter at Menneskerettighedsdeklarationen var vedtaget efter 85 møder blev den nu underskrevet 10. december, og mit arbejde med denne blev overført til nye praktiske opgaver.

Ambassadør Bodil Begtrup.

I 1949 blev Bodil Begtrup udnævnt til ambassadør, eller gesandt som det hed dengang, i Island.

Året før havde hun giftet sig med minister Bolt Jørgensen, og han påvirkede hende i høj grad til at sige ja til posten.

Hans Hedtoft var statsminister, og han syntes det var sådan en strålende ide med en kvinde som ambassadør og især i Island. Der var i disse år efter løsrivelsen en mangel på gensidig forståelse og tillid mellem Island og Danmark.

Hedtoft mente, en kvinde ville have særlige muligheder for at gøre noget ved disse forhold, og han var ivrig for, at jeg skulle sige ja. Han var så ivrig, at han helt glemte skik og brug. Man plejer altid, før man udnævner en ambassadør, at spørge det pågældende land, om de vil modtage vedkommende. Men den dag jeg havde sagt ja, skulle Hedtoft til møde med pressen, og han kunne slet ikke lade være med at bekendtgøre nyheden, han glemte fuldstændig, at Island ikke var spurgt.

Det gjorde nu ikke noget. Jeg havde mødt mange islændinge i FN, og de nægtede ikke at modtage mig.

I januar 49 rejste Bodil Begtrup og Bolt Jørgensen til Reykjavik.

Vi kom til et stort og godt hus, hvor vi havde syv dejlige år. Bolt var en stor støtte og hjælp for mig. Han var trådt tilbage fra udenrigstjenesten og kendte spillets regler, hvad jeg jo ikke gjorde.

Med os til Island fulgte fru Grethe Nielsen som husbestyrerinde. Hun spillede en afgørende rolle, for hun var dygtig. Vort køkken var simpelthen det bedste, vi har haft, og uden hende havde jeg aldrig klaret det.

Bodil Begtrup taler gerne om årene i Island. Det er helt tydeligt, at hun har tabt sit hjerte til lavaøen og dens befolkning.

Naturen er ubeskrivelig, og det er menneskene egentlig også. Islænderne elsker de festlige måltider, de elegante rober, de vældige blomsterarrangementer. Og landets natur er ligesådan - overdådig og vældig.

Og de islandske kvinder facinerede mig. Disse store, smukke selvbevidste kvinder, som havde så stor indflydelse på alle områder, undtagen det politiske. Det undrede mig, men netop på det felt er der jo sket noget ved sidste valg. Jeg var i Island lige før valget. Jeg traf præsidenten Vigdis Finnbogadóttir og mødte nogle af kvinderne bag kvindelisten, og jeg er imponeret af deres dygtighed og deres politiske fornemmelse.

Jeg har så utrolig mange gode minder fra tiden i Island, fra arbejdet på ambassaden, fra møderne med menneskene - ikke mindst møderne i kvindeforeningerne, fra selskabelige sammenkomster og fra ture rundt i landet, det var en lykkelig tid.

Bodil Begtrup sammen med islandske veninder.

Og så lærer man så meget om sit eget land, når man bor i udlandet. Jeg så pludselig Danmarks historie udefra. Jeg så den forskel, der er på den version, vi har lært og tror på, og den andre folk lærer og tror på. Jeg forsikrer dig, begivenheder kan ses i forskellige belysninger. I arbejdet havde jeg stor glæde af de erfaringer, jeg havde fået under arbejdet med menneskerettighederne, det var en værdifuld baggrund.

En anden ting jeg også havde nytte af, var det oldnordiske jeg havde lært på Katedralskolen i Ålborg. Det gjorde, at jeg forstod en del af det islandske sprog og forholdsvis let kunne lære mere. Da jeg skulle rejse, fik jeg lejlighed til at holde afskedstale i radio og TV, og jeg holdt den på islandsk.

Kort før Bodil Begtrup skulle forlade Island, var kong Frederik og dronning Ingrid på statsbesøg.

Det var forfærdelig spændende. Det var første gang efter krigen, at kongen besøgte Island, og det var vigtigt at besøget blev positivt og vellykket, en slags bevis på, at de gamle misforståelser var ryddet af vejen.

Det blev en strålende oplevelse med smil og glade ansigter og gode inspirerende taler ved festlige sammenkomster.

Bodil Begtrup vendte hjem til København og blev kontorchef i udenrigsministeriet med Europarådet som arbejdsområde.

Arbejdet var såmænd godt nok, men det var lidt deprimerende, at kun få mennesker i Danmark interesserede sig for, hvad der skete i Europarådet. Selv om vore delegerede var flittige.

Tre år senere, i 1959, drog Bodil Begtrup og Bolt Jørgensen til Bern i Schweiz og opnåede mange tillidsposter.

Jeg kendte noget til landet fra mine ophold i Geneve, og kom på et heldigt tidspunkt, netop som det økonomiske EFTA-samarbejde begyndte. Det betød, at der var opgaver nok at tage fat på. I Schweiz lærte jeg at handle. Jeg har ellers altid levet i kredse, som aldrig har solgt noget som helst, men jeg opdagede, hvor spændende det er at handle.

Og der blev nået resultater i samhandlen mellem Schweiz og Danmark, - når man kan sælge ost i Schweiz, så er det ikke så dårligt.

Vi startede også de såkaldte »danske uger«. Vi havde den første i Zurich, det var et stort arbejde, men når det går godt, er det jo en fornøjelse.

På den tid, hvor Bodil Begtrup var i Schweiz, havde kvinderne ikke stemmeret.

Og det kan man nok ikke forstå, hvis man ikke kender landet og dets kulturmønster. De har andre traditioner, end vi har. Hjemmet betyder så meget for dem, og til hjemmet hører husmoderen. Hele samfundet er bygget op på princippet om manden som forsørger og erhvervsarbejdende, og kvinden som husmoder.

Der var naturligvis kvindeforeninger, som arbejdede hårdt for politiske rettigheder til kvinderne, men traditioner og holdninger var imod dem.

Jeg spurgte engang en mandlig politiker, hvad der var den egentlige grund til, at kvinderne ikke fik stemmeret.

Han forklarede mig helt alvorligt, at det var umuligt med den schweitsiske form for demokrati, hvor der er folkeafstemning om alle spørgsmål. Disse af-

Wien 1959.

stemninger foregår altid søndag formiddag, og når mændene havde været henne og stemme og efter et glas øl kom hjem, så skulle den varme mad stå på bordet. Og hvordan skulle det gå til, hvis konen også skulle stemme? Det var sikkert en relevant forklaring.

Men naturligvis gjorde kvinderne, som kvinder altid har gjort - de regerede hjemmefra!

Jeg var forresten til stede den dag, kvinderne i Schweiz fik stemmeret. Jeg var på vej fra Portugal til Danmark, da min tidligere sekretær kontaktede mig og fortalte, at nu skulle det ske. Og der sad jeg så, i parlamentets diplomatloge, og alle mine venner fra kvindeforeningerne sad på tilhørerpladserne, og de schweitsiske kvinder fik deres politiske rettigheder. Det var en oplevelse.

Jeg rejste en del rundt i de forskellige kantonen, og lærte meget om dette land, som på mange måder er så mærkeligt og anderledes, og om landets flittige mennesker, som vi kender så lidt til.

I 1966 døde min mand, og det betød en svær forandring i min tilværelse. Han havde været sådan et vidunderligt medmenneske og en umådelig god støtte for mig, og jeg kunne næsten ikke fatte, hvordan det skulle gå uden ham.

Men livet går videre, og i 1968 blev Bodil Begtrup forflyttet til Portugal. Det var en helt anden verden. Portugal er et katolsk land, hvis kultur og traditi-

oner stadig hviler på de store opdagelsesrejsendes bedrifter. Det er også et fattigt land, sammenlignet med Schweiz og Danmark. Det var på den tid et diktaturland, og det skabte vise problemer. Den danske regering var imod det portugisiske styre, og det gav den udtryk for i alle internationale forsamlinger. Det var forståeligt, men det gjorde jo ikke en ambassadørs arbejde let. Der var heller ikke mange naturlige berøringspunkter mellem Portugal og Danmark.

En forbindelse var der dog, H.C. Andersen, som havde rejst i landet og skrevet varmt om dette »elskelige og begavede folk«. Det havde jeg megen nytte af. På det mere nutidige plan var medlemsskabet af NATO næsten det eneste de to lande havde fælles.

Selvfølge var der interesse for samhandel, men der var ikke mange oplagte områder at tage fat på. Som dansker er landbrug dog altid et oplagt emne at beskæftige sig med, og det gjorde vi da også. Vi fik bl.a. startet en eksport af sortbroget kvæg til Portugal, og vi arbejdede blandt småbønderne i Nordportugal med information om andelsbevægelsen. Vi havde også folk fra landbohøjskolen nede i Sydportugal for at fortælle om svineproduktion.

Men mange aktiviteter strandede på forholdet mellem den danske regering og det portugisiske styre.

Jeg følte meget stærkt i Portugal, hvor vanskeligt det er at være alene på den slags poster. Savnet af Bolt var stort.

Men der var en dansk koloni dernede og en sømandskirke med dansk præst, og det havde jeg glæde af.

Jeg havde også glæde af de mange pensionister fra hele verden, som havde slået sig ned langs den vidunderlige kyst nord for Lissabon. Mange af dem var folk, som havde været i internationalt arbejde, og de var interessante at omgås.

Da jeg efter 5 år skulle slutte mit arbejde i Portugal, var der mange, der opfordrede mig til at blive boende i det gode klima blandt de venlige portugisere, men det fristede mig nu aldrig rigtigt. Dels blev jeg tilbudt et arbejde i udenrigsministeriet, men først og fremmest ville jeg hjem til mine venner og til dansk tankegang og levevis.

Og jeg er så lykkelig, at mange af mine gamle venner stadig er mine venner - og at mange nye er kommet til.

Mange år - og mange kræfter.

Bodil Begtrup har gennem et langt liv brugt meget tid og mange kræfter på kvindesagen. Er sagen indsatsen værd?

Ja! Det er en glæde at se, hvad der er nået, og hvordan der arbejdes målbevidst og energisk for at komme videre.

Det er f.eks. en stor glæde, at Kvindeligt Arbejderforbund har meldt sig ind i D.K.N. Vi har samarbejdet med dem i mange år, og jeg har altid været ked af, at de ikke var medlem.

Men man kunne undertiden få det indtryk, at kvindesagen var opfundet i tresserne, men der jo i virkeligheden er tale om en mere end hundrede år gammel bevægelse. Men til gengæld er det meget opmuntrende at se den energi og entusiasme, de unge i dag lægger i arbejdet.

Kvindesagen er jo ikke en sekterisk lille bevægelse. Den er - og har altid været - en samfundssag med rod i tidens krav, på linie med bonde- og arbejderbevægelser.

Det er bl.a. disse perspektiver, der altid har fascineret mig, givet udsynet mod verden, hvor jeg i øvrigt mener, at dansk kvindesag i dag står smukt placeret«.

TIL BODIL
BESTRUP
12. NOV. 1983

På skiftende vis
har i skiftende slægtled
personlighed
og diplomatisk korrekthed
plejet at sætte
hinanden en grænse -
ofte så begge
blev abortive.
Hvem kan vel holde
dem begge i live?
Tak for dét vidunder,
din Excellence!

Piet
Hein

Inga Dahlsgaard
Programredaktør.

D.K.N. satte i gang - samfundet tog over.

De amerikanske kvindeforeninger dannede 1888 i Washington Det internationale Kvinderåd, International Council of Women, ICW. Formålet gik ud på, at kvinder fra alle samfundslag, trosbekendelser, erhverv, racer og folkeslag skulle lære at kende og respektere hinanden. Desuden på at samle kvinders arbejde for forbedring af kvindernes stilling til gavn for dem selv, samfundet, de enkelte lande og hele verden. Som motto blev valgt »Den gyldne Regel«: Gør mod andre, hvad du vil, andre skal gøre mod dig.

En dansk kvinde deltog i dette møde og blev så betaget af tanker om et nationalt og internationalt kvindesamarbejde, at hun efter hjemkomsten søgte at få skabt et Dansk Kvinderåd, der kunne slutte sig til det internationale. Men den opgave viste sig ikke nem, og først 1899 dannede syv vidt forskellige kvindeforeninger Dansk Kvinderåd, det senere Danske Kvinders Nationalråd, D.K.N.

I første række var det formålet at arbejde i forbindelse med ICW, og der blev nedsat danske udvalg svarende til den internationale organisations, f.eks. om kvinders retstilling, om kvinders stemmeret, lige moral, kvinders arbejde, børneforsorg og -opdragelse, fred og voldgift, offentligt sundhedsvæsen.

Naturligvis har både de internationale og de nationale opgaver ændret sig gennem årene efter udviklingens krav, og de første ti år var D.K.N.s arbejde præget af stemmeretskampen og af indsats for fred. Under 1. verdenskrig søgte D.K.N. at hjælpe lidt på kvindernes arbejdsløshed og for at bistå husmødrene under forsyningsvanskelighederne blev oprettet kurser i madlavning og syning.

Allerede så tidligt var D.K.N. således initiativtager til opgaver, som senere er overtaget af det offentlige.

D.K.N. i 1920'erne og 30'erne.

Efter krigen spillede hjælpearbejdet en stor rolle, og D.K.N. var levende optaget af folkeforbundstanken allerede før Folkeforbundet blev virkelighed. Fra 1920 blev med held arbejdet for at få kvinder med i den danske delegation til Folkeforbundets møder i Geneve, hvor ikke mindst D.K.N.s formand, Henni Forchhammer ydede en almindelig anerkendt indsats lige til 1937.

Hun blev afløst i det internationale arbejde af Bodil Begtrup, den unge cand. polit. som i 1929 var blevet valgt ind i D.K.N.s styrelse, og som ikke mindst skulle komme til at gøre en storartet indsats i Forenede Nationer - den organisation som efter 2. verdenskrig videreførte Folkeforbundets arbejde.

Til formand i D.K.N. efter Henni Forchhammer var i 1931 valgt den initiativrige Kirsten Gloerfelt Tarp, dengang fabriksinspektør i arbejds- og fabrikstilsynet - nu arbejdstilsynet. I hendes ialt 15 formandsår iværksattes en lang række nye tiltag, som også Bodil Begtrup som næstformand engagerede sig stærkt i.

Den reaktionære bølge i 1930'erne førte til stærke angreb mod ligestillingslovene af 1919 og 1921, og D.K.N. oprettede derfor 1934 Danske Kvinders Erhvervsråd, som må siges at være en forløber for Ligestillingsrådet. Det formåede i man-

ge tilfælde at hindre afskedigelse af kvinder både inden for det offentlige og på det private arbejdsmarked, f.eks. i forbindelse med giftermål eller graviditet. Rådet gjorde indsigelse mod kvindediskriminerende reklamer og protesterede mod det offentliges annoncer efter kvindelig arbejdskraft til f.eks. de lavtlønnede kontoriststillinger, der ikke gav mulighed for advancement..

De få kvinder i rigsdagen, i de kommunale råd og i kommissioner, råd og nævn førte i 1936 til et lignende initiativ med oprettelse af Danske Kvinders politiske Samråd, som søgte at skabe større interesser blandt kvinder for deltagelse i politisk arbejde ved bl.a. udsendelse af en oplysende pjece »Samfundet kalder« og gennem en diskussionsklub.

Blandt de store opgaver i 1930'erne var også en landsomfattende kampagne for bedre børneernæring i samarbejde med Den almindelige danske Lægeforenings Hygiejne komité. Bodil Begtrup var gift med en ernæringsekspert, og det var på hendes initiativ, at der organiseredes i hundredevis af oplysende, gratis møder af kvindeforeningerne rundt i landet, hvor en stedlig læge talte, hvorefter en husholdningslærer demonstrerede sund kost og viste film om spædbørnsernæring.

Krigstidens opgaver.

Under 2. verdenskrig og besættelsen meldte D.K.N. sig atter. Da den finske vinterkrig rasede, blev der straks gjort et stort arbejde for at hjælpe finske børn. I selve Danmark var der behov for og positiv indstilling til at gøre en indsats på mange områder. Her kunne D.K.N. som den samlende organisation for de mange kvindeforeninger tage et initiativ, og det lykkedes at få dannet Danske Kvinders Samfundstjeneste af 1940. Til arbejdet meldte sig også andre end D.K.N.s foreninger, bl.a. kvindelige fagforeninger. Der blev indsamlet brugt tøj, hvide klude m.v. og rundt i landet kogtes marmelade til uddeling på ca. 250 kogesteder. Desuden blev organiseret reparationscentraler og husmoderafløsning som beskæftigelsesforanstaltninger m.v. Husmoderafløsningen er nu en permanent offentlig foranstaltning.

Forbrugerspørgsmål og sociale initiativer.

Efter krigen fortsatte forsyningsvanskelighederne. I 1947 var Bodil Begtrup blevet valgt som D.K.N.s formand, og hun tog initiativet til dannelsen af Danske Husmødres Forbrugerråd - nu Forbrugerrådet - der kunne repræsentere forbrugernes interesser i de mange udvalg og nævn, som havde indflydelse på kriselovgivningen og dens administration. Forbrugerrådet viste sig under den senere udvikling at være i høj grad berettiget og livskraftigt. D.K.N. veg ikke tilbage for at nedsætte udvalg eller snarere kommissioner selv, når det offentlige ikke fandt anledning til at tage vigtige kvindespørgsmål op.

Således blev i 1944 dannet et udvalg sammen med Dansk Kvindesamfund og De danske Husmoderforeninger for at undersøge enkernes forhold, og fire år senere forelå en betænkning. Den indeholder dels resultaterne af en enqueteundersøgelse om ca. 500 københavnske enkers situation, dels en række forslag om økonomisk og social bistand til dem, og en del heraf har inspireret til senere lovgivning. Socialministeriet ydede støtte til udvalgsarbejdet.

Spørgsmålet om enlige mødre behandledes på lignende måde i en kommission nedsat af D.K.N. og DK 1948, der afgav betænkning 1953. Til dens arbejde stillede Socialministeriet sekretærhjælp til rådighed, mens Københavns Kommunes Statistiske Kontor foretog bearbejdelsen af enketen, ligesom det havde gjort ved enkeundersøgelsen. En række af betænkningens forslag har givet baggrund for lovgivning.

På samme sociale linie ligger en række initiativer, bl.a. gennem henvendelser til myndigheder om ansættelse af skolelæger, gennemførelse af skoletandpleje overalt, oprettelse af flere vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, indskrænkninger i børns erhvervsmæssige arbejde m.v. Også oprettelsen af den danske afdeling af Red Barnet skete på initiativ af D.K.N.

Nationalrådet har opnået en sådan position over for myndighederne, at det bruges som høringsorgan i lovgivningsspørgsmål, i internationale spørgsmål o.l. om forhold, der vedrører kvinder. Tilsvarende repræsenteres rådet i offentlige kommissioner, råd og udvalg, som beskæftiger sig med kvinde- og familiespørgsmål i bredeste forstand. I Kommissionen til undersøgelse af kvindernes stilling i samfundet (1965-74) havde D.K.N. således to medlemmer, og i det nu lovfæstede Ligestillingsråd, som blev hovedresultatet af arbejdet, er D.K.N. repræsenteret med 3 af i alt syv medlemmer.

Nye aktiviteter.

I direkte forlængelse af den internationale indsats, der blev indledt med Henni Forchhammer og Bodil Begtrup har D.K.N. i forbindelse med FN's kvindetiår taget initiativ til og deltaget i en lang række officielle og ikke-guvernmentale aktiviteter, ikke mindst under FNs kvindekonference i København i 1980. En tilsvarende rolle forventes organisationen at spille i forbindelse med opfølgingskonferencen ved slutningen af FNs første kvindetiår i 1985 og i alt det, der skal følge efter.

Udviklingslandenes problemer har indtaget en stor plads i arbejdet de senere år, og D.K.N. har bl.a. direkte været med i flere projekter og er repræsenteret i Rådet for internationalt Udviklingsarbejde.

Mange andre opgaver har D.K.N. arbejdet med, f.eks. gifte kvinders skat, gifte kvinders nationalitet, ægteskabslovgivningen, abortspørgsmålet og senest spørgsmål om voldtægt og vold i familien. D.K.N. har således i høj grad været med til at præge udviklingen henimod danske kvinders formelle og praktiske ligestilling.

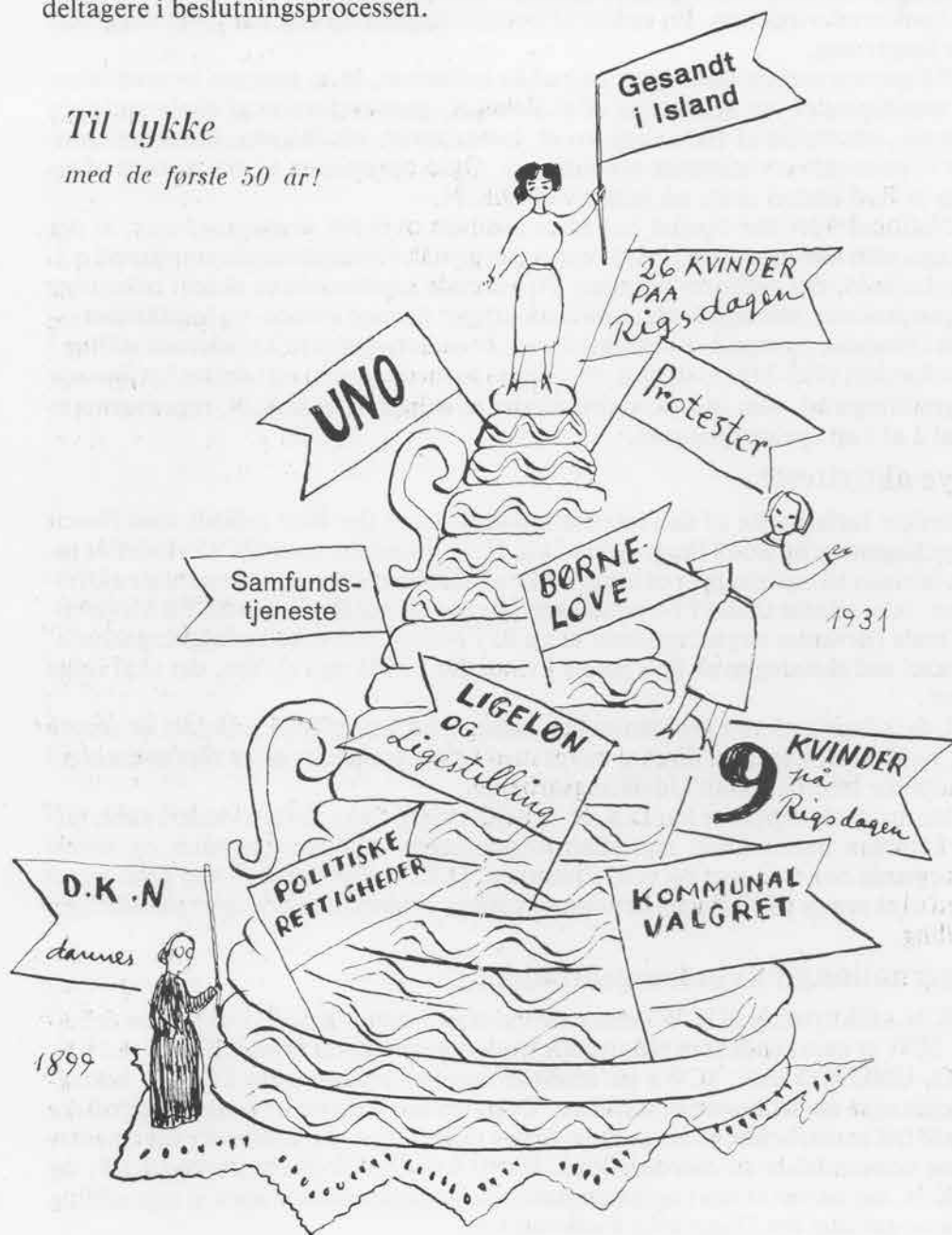
Internationalt kvindesagsarbejde.

D.K.N.s tilknytning til ICW indtager fortsat en væsentlig plads i styrelsens arbejde. ICW er anerkendt som rådgivende (non governmental organization) ved FN, ILO, UNESCO m.fl. ICWs europæiske regionalorganisation ECICW beslaglægger også en del kræfter i styrelsen. Desuden har nationalrådene i de nordiske lande tæt samarbejde, bl.a. gennem årlige møder og andre fællesarrangementer samt henvendelser til Nordisk Råd. Hertil kommer forbindelserne til EF, og D.K.N. har udført et stort oplysningsarbejde på dette område uden at tage stilling til spørgsmålet om Danmarks medlemsskab.

Med stor personlig indsats og meget stram økonomi søger D.K.N. stadig at fremme kvindeinteresser, internationalt som nationalt, på økonomiske, familjemæssige, faglige, politiske, sociale og kulturelle områder, så kvinder fuldt ud deltager i samfundsudviklingen og kan komme til at præge den som ligeberettigede deltagere i beslutningsprocessen.

Til lykke

med de første 50 år!

Alla människors framsteg.

Det är en stor glädje att få vara med i hyllningskören för Bodil Begtrup. Hon har ju betytt så mycket för Danmarks, ja världens kvinnor. Och jag kan på det personliga planet dra ett minnesband längs 50 år av vänskap och uppskattning av henne.

Ett första kapitel skulle skrivas om den oerhört stora förändring i samhället som kunnat konstateras under det av os gemensamt upplevda halvsekle. Och vi bör nog inte i alltför stor konventionell anspråkslöshet förneka att hon, liksom jag, varit verksam för att rentav personligen *driva* fram ganska stora sociala reformer. Först tillsammans i våra hemländer Danmark och Sverige för att ändra deras sociala mönster från något nedärvt, trögrörligt, fattigpräglat till det som sedan kanske alltför glättigt kallats »välfärds-Norden«. Vi två vet, och är nog också bekymrade över, att välfärden alltför mycket blivit välstånd, rentav vällevnad. Våra samhällen har på sistone kommit att präglas av dyrbar konsumtionsfåfänga, »consumerism«. Vi har personligen bägge förblivit de riktigare jämlikhetsidealen så trogna, att vi måste kritisera en i nuet alltför materialistisk resursanvändning. Den ideologiske markeringen tycker jag behöver göras, även om varken Bodil Begtrup eller jag i dag arbetar på det socialpolitiska fältet.

Blåstrumpor och rödstrumpor.

Ett andra kapitel i skildringen av de 50 år vi haft tillsammans skulle handla om hur genomgående strävan varit att förbättra särskilt kvinnornas villkor. Jag vill inte påstå att vi lidit mycken smälek ens för pionjärtiden i denna kvinnokamp, men nog fick vi utstå åtskilligt av hån och ironi. Mycken missförståelse dominerade under den tid då husmödrar ställdes mot yrkeskvinnor - som om vi vore *bara* blåstrumpor och rödstrumpor och ville *bara* kvinnornas egen framgång. Det vi ville var ju hela samhällets, alla människors framsteg och bägge könen samförstånd. När nu så många segrar vunnits har det ju också till slut insetts, att kvinnors både yrkesliv och familjeliv i och för sig så väl kan förenas. Den långa livslängden gör det nödvändigt att ha meningsfulla roller för *alla* åldrarna.

Vad det ytterst gällde var ju hela tiden större lycka för kvinnorna. Och för den lyckan varken kan eller vill vi undvara männen. Jag tror att både Bodil och jag gärna vill vittna om den personliga glädje vi haft i samarbete och samvaro med män, inte bara våra egna. Vi har också kunnat glädjas åt att de unga i dag nått så långt, att de kan se friare på olika former av liv med och utan män. Vad jag tror nu behövs är framför allt ett medvetet trots mot den kvardröjande patriarkalismen, kanske t.o.m. frigörelse från alltför bundna äktenskapsformer - livet räcker ju rentav för mer än en äktenskapsupplevelse och varför inte mer blandning av vänskap och kärlek? Dock är jag personligen gammalmodig nog att hoppas att för barnens skull en fasthet i samlevnadsformen kan bevaras medan de är små.

Världens kvinnor.

Ett tredje kapitel skulle ägnas åt hur både Bodil och jag vidare tillsammans har utvecklat en allt starkare lojalitet med den internationella befrielsekampen för all världens kvinnor.

Jag kan inte låta bli att dra upp några personliga minnesbilder i samband med var och en av dessa tre kapitel i levnadsserien.

Den första, den socialreformatoriska, måste in i ett album med bilder från folkhögskolor och Hindsgavl: »Dansk Forening for Social Oplysning« var ramen för det nordiska samarbetet för sociala reformer som jag minns bäst. Den yndiga Bodil och min man var nog i början särskilt intresserade av varandra, vilket jag så gärna unnade dem. De åkte en gång fram och tillbaka med färjan mellan Köpenhamn och Malmö i ivrigt samspråk - jag tror det då var om bostadspolitik.

Alva Myrdal

Min vänskap med Bodil Begtrup mognade mer i kampen för kvinnors rättigheter. Då var »nordiska kvinnodagar« den miljö där vi odlade vår agitatoriska vältalighet och våra gemensamma intressen. Befolkningspolitiken dominerade, men den anknöt ju nära till bostadspolitiken. På det personliga planet kunde det senare intresset styra våra vandringar till utställningar som t.ex. Grönningen och trivselprat om inredning till våra hem (som faktiskt blev mycket vackra). Det tillhör nu historien så jag törs säga det: *vackrare* bohem än de nordiska i mitten av seklet kunde knappast någonstans ses.

Men mest spännande - och kanske mest framgångsrikt fastän i hemländerna mer okänt - har den tredje och senaste fasen av den långa tiden varit som vi haft tillsammans i internationellt arbete och kosmopolitiska kulturkretsar. En bild etsar sig in i minnet: Bodil Begtrup som sitter ordförande i FN's kommission för Status of Women och jag vid hennes sida porträtterad som Generalsekreterarens ställföreträdare - jag var ju några år i FN och Unesco. Med särskilt vemod måste vi nu minnas den gången vi sammanträdde i Beirut och gjorde utflykter uppåt de undersköna bergen mot Damaskus och vandrade runt i Baalbek.

De skandinaviska kvinnorna måste nog erkännas ha varit de mest banebrytande i internationellt samarbete. Men gudskelov hade vi fullt upp av efterföljare, som successivt vaknade upp till medvetenhet och aktivitet, inte minst i den tredje världen. Det blev mönsterbildande att kvinnorna fick vara pionjärer på det *sociella* fältet; först så småningom har kvinnorna fått rycka ut på det ena området efter det andra: juridiska, tekniska och inte minst diplomatiska.

Ambassadörer i Schweiz.

Det samarbetet har kommit att ofta bringa Bodil Begtrup och mig tillsammans. Alldeles särskilt intensivt har vi träffats under den tid då hon var Danmarks ambassadör i Bern och jag var nedrustningsambassadör för Sverige i Genève. Det var ju bara ett par timmars tågrespa mellan dessa städer i Schweiz och vi utnyttjade flitigt chansen att vara tillsammans och tala ut »om internationella förhållanden«; vi behövde ju inte ens hålla strikt på sekretessen mot varandra.

Det jag då minns som särskilt beundransvärt för Bodil Begtrup var hur hon vinnlade sig om att besöka, såvitt jag vet, varenda kanton på ett slags »statsbesök« eller »eriksgata« skulle vi väl säga i Sverige, för att lära känna de individuella problemen i kantonens näringsliv, främja direkta förbindelser mellan dem och Danmark. Inte att förglömma är den särskilda insats Bodil Begtrup gjorde för att stimulera de lokala kvinnorna till mer aktivitet, både i föreningsliv och, naturligtvis, i den rösträttsrörelse där de schweiziska kvinnorna verkligen behövde stöd.

Än mindre känt är kanske att Bodil Begtrup utförde ett liknande intensivt arbete i Portugal. Hon visade därvid också en framåtblickande förståelse för Portugals mycket mer flerbottnade attityder hos folket i Portugal än mången annan gjorde - innan revolutionen visade oss deras mer entydiga inställning.

Som en sammanfattning av vad jag lärt mig tillsammans med Bodil Begtrup skulle jag vilja ställa den oförskräta frågan: hur kan det komma sig att vi kvinnor är så mycket bättre än våra manliga kollegor i mängder av hänseenden? Kan det bero på vad som är ett så ofta förbisett faktum, att vi är mycket mindre korumpe-
rade av pengar och makt? Och att vi har behållit mer av en allmänmännisklighet därför att vi inte är militäriserade?

Bodil Begtrup är värd mycken varm uppskattning.

Hermod Lannung
Landsretssagfører.

De mest frugtbare år i FN's tilværelse.

Kære Bodil. Jeg er glad ved at have fået lejlighed til at være med til at bringe dig en hilsen og hyldest på din 80 års dag og endnu en gang sige tak til dig for godt samarbejde. Især samarbejdet i den periode, hvor vi var i direkte kontakt i FN's første år - en periode, der er en af de mest interessante og frugtbare i FN's tilværelse og virke. Jeg mindes gerne FN's første generalforsamling i London, der begyndte i januar 1946 - jeg mindes komite-møderne i Church House, den engelske kirkes højborg og plenarforsamlingerne i Central Hall - begge steder ganske nær Westminster Abbey. Også og ikke mindst vore delegationsmøder i et mindre, noget krigshærget hus ikke langt fra vort hotel Grovenor House.

På disse møder drøftede vi dine planer om en indsats for en opfyldelse af FN-pagtens ord om mænds og kvinders lige rettigheder. Jeg mindes så godt din ildhu, målbevidste energi, faste overbevisning og vilje til at medvirke til, at der blev gjort en virkelig betydningsfuld indsats i denne sag - et godt eksempel for os alle. Det var en selvfølge, at vi alle i delegationen støttede dig så meget som muligt.

FN's første møde i London 1946. Hermod Lannung, Ole Bjørn Kraft, Hartvig Frisch, Ib Nørlund og Bodil Begtrup i baggrunden.

Det samme gjaldt det danske resolutionsforslag under den efterfølgende generalforsamling i New York efteråret 1946. Et forslag som »krævede, at alle FN's medlemsstater, der ikke allerede havde givet deres kvindelige borgere de samme politiske rettigheder som de mandlige, skulle opfylde pagtens formål på dette område«.

Du gjorde et overordentlig godt og banebrydende arbejde i den underkommission for Status of Women, som du medvirkede til at få nedsat, og som du blev formand for. På 14 dage drøftede og formulerede I de grundlæggende rettigheder for alverdens kvinder.

I jeres rapport fra underkommissionen til Kommissionen for Menneskerettighederne appellerede I om »fuld medarbejderskab og støtte fra alle de Forenede Nationers regeringer i dens (underkommissionens) bestræbelser for at hæve kvinders stilling overalt i verden«. Jeres synspunkter, tanker og forslag og jeres appel har stadig fuld gyldighed.

I sluttede med de forjættende ord om jert håb om, at den fremtidige - større - kommission »vil udforske det uhyre område af komplicerede problemer der findes vedrørende kvinders stilling over hele verden og derved tage sin part af opbygningen af en bedre verden hvori mand og kvinde i fuldstændig ligestillethed sammen kan arbejde for verdensfreden«.

Du har flere gange i din omtale af jert arbejde nævnt din næstformand Minerva Bernadino - hun var i sandhed - selv om hun kom fra den Dominikanske Republik, hvis politiske system var alt andet end tiltalende endsige inspirerende, et fortræffeligt eksempel på, at den enkelte personlighed med egne ideer og idealer kan yde en meget værdifuld gerning. Da jeg i 1956-57 var formand for 3. hovedkommission, der behandlede menneskerettighederne, havde jeg hende som næstformand, og vi søgte i godt samarbejde at realisere fremskridt på det felt, hvor du og din underkommission havde fremsat program og forslag. Jeg er også glad ved, at du på samme måde har nævnt Eleanor Roosevelt, som jeg ligeledes fik lejlighed til at lære at kende og sætte meget højt. Som formand for menneskerettighedskommissionen, der forberedte forslaget til Verdenserklæringen om menneskerettighederne var hun en fremragende drivkraft i arbejdet, og det skyldtes først og fremmest hende, at USA her utvivlsomt gik længere i progressiv retning, end det ellers ville have været tilfældet. Hun var en stor personlighed »in her own right«.

Må jeg som en almindelig betragtning fremhæve, at du Bodil ved din ildhu og energi og gennem dit gode eksempel er et forbillede for danske delegerede, danske repræsentanter, at de ikke skal opfatte sig som værende på det, jeg altid har kaldt »skovtur« til New York, men med til de Forenede Nationers generalforsamlinger for at bestille noget og gøre en større eller mindre indsats. Du havde i bedste forstand de rette ambitioner på landets og egne vegne og gjorde det ære. Herved er og bliver du et eksempel for andre danske repræsentanter - det være sig i FN, Europarådet og EF. Hvis man tror, at dét ikke betyder noget for det land, man repræsenterer, siger min erfaring igennem et langt liv, at man tager meget fejl.

På den givne baggrund var det helt naturligt at du blev Danmarks første kvindelige ambassadør og ved at opnå en sådan stilling realiserede en af din underkommissions krav på kvindekvænnets vegne.

I din ambassadørtid i Schweiz fik jeg bl.a. qua advokat igen en direkte kontakt og samarbejde med dig, som jeg også må sige tak for. Som repræsenterende Intercontinental Group of Department Stores var man medvirkende til, at nogle store for dansk erhvervsliv og især for dansk landbrug betydningsfulde udstillinger kom i stand, og jeg kunne atter konstatere, at den dygtighed og effektivitet, hvormed du støttede sagen, førte til den helt store succes. Vor fælles ven Jules Muggler, Lausanne, Danmarks mest initiativrige konsul i Schweiz omtalte da også altid din gerning med den største respekt.

Medlemmer af FN's Kvindekommission

Ruth Nörthen
Redaktør
Medlem af DKNs styrelse.

Skridt for skridt - FNs seje arbejde for kvindernes sag

»Verdens kvinder ser med spændt forventning hen til de Forenede Nationers initiativ til, skridt for skridt, at fremme deres ønske om at opnå en forbedring af deres borgerlige stilling.

Mine meddelegerede, hvis De blot vidste, hvilke håb og hvilke forventninger denne interesse fra de Forenede Nationers side har vakt blandt kvinder i alle dele af verden! Hvis De vidste, hvorledes arbejdende kvinder, der slider i deres hjem, på markerne og i fabrikkerne, løfter hovedet og ser en håbets solstråle, når de hører, at de Forenede Nationer interesserer sig for deres forhold og ønsker at hjælpe dem. De føler for første gang, at man også kalder på dem for at genopbygge verden.

Jeg kan forsikre dem om, at hvad vi her foretager os, vil tale til deres fantasi, og svaret vil blive, at de af hele deres hjerte, sind og viljekraft vil slutte sig til os i arbejdet for freden.«

Nye medarbejdere

Det var den 13. november 1946, og Bodil Begtrup var lige fyldt 43 dagen før. Nu stod hun i FN generalforsamlingens 3. udvalg og talte sig varm for FNs og kvindernes sag... »Vor organisations trivsel vil i meget høj grad være afhængig af effektivt medarbejderskab fra verdens kvinder«, sagde hun også og understregede den dobbeltvirkning, som siden har været kodeordet for FNs behandling af kvindespørgsmål. Kvinderne bør have fordel af verdensorganisationens arbejde - men vil omvendt også være med til at sikre dens og verdens fremtid. »Kvinder som både aktive partnere i og nydere af udviklingsprocessen«, som formuleringen lyder i dag.

Allerede på det første møde i San Francisco i 1945, da FN blev stiftet og pagten formuleret, havde der været en debat, som klart fastslog, at kvinders og mænds ligestilling var et af organisationens grundlæggende mål. Det kom da også til at stå i pagtens forord.

Set med prinsens øjne

i dag læses det som en helt selvfølgelig kendsgerning. Det var det ikke helt dengang. Ganske vist kunne alle skrive under på, at det er »i menneskehedens interesse omgående at gøre en ende på religiøs og såkaldt racemæssig forfølgelse og forskelsbehandling«, som det hed i en af generalforsamlingens enstemmige vedtagelser, men forskelsbehandlingen af kvinder faldt mindre i øjnene.

Nogen kunne slet ikke se den. Måske hører den lille anekdotiske oplevelse, som Bodil Begtrup engang fortalte om, ikke hjemme direkte i forbindelse med 1946-begivenhederne, men den er i hvert fald typisk. I en snak med den yemenitiske delegerede, en prins af den herskende slægt, talte Bodil Begtrup om kvindernes ret til også at lære at læse og skrive.

Prinsen lyttede høfligt, men ikke særlig overbevist og stillede tilsidst det lidt trætte spørgsmål:

- Jamen, hvem skulle de skrive til?

De yemenitiske kvinder hører ikke underligt til dem, der længst i verden har måttet undvære politiske rettigheder. Men heldigvis var den overvejende holdning iblandt FNs første medlemsstater en anden.

Hestearbejde

Allerede på sit første møde nedsatte det økonomiske og sociale råd - en af FNs faste forsamlinger - da også et midlertidigt udvalg om kvindernes stilling, det, der senere skulle blive formaliseret som kvindekommisionen. Fremtrædende kvinder fra alle verdensdele blev bedt om at indtræde i udvalget; Bodil Begtrup, som havde været med i FN arbejdet fra starten, blev helt naturligt det skandinaviske medlem og blev i maj 1946 valgt som kvindekommisionens første formand.

Og nu stod hun der et halvt år senere og foreslog, at FN som en af sine første handlinger måtte leve op til pagtens ord og sikre, at kvinder over hele verden i det mindste fik de politiske rettigheder, som ville sætte dem i stand til at ytre sig i samfundsanliggender på lige fod med mænd. Ideen om, at Danmark ligefrem skulle fremsætte et resolutionsforslag om kvinders politiske rettigheder var hendes egen, og enhver, som har været inden for i FN ved, at det slet ikke er nogen enkel sag at stå som forslagsstiller på FNs generalforsamling og sikre, at forslaget ikke falder til jorden. Det kræver et kæmpearbejde i korridorerne. Det arbejde var Bodil Begtrup »mand« for med god støtte af den øvrige danske delegation. Resultat flot: Den 11. december vedtog generalforsamlingen enstemmigt den danske resolution, der opfordrer alle medlemslande til at give kvinderne de samme politiske rettigheder som mænd.

Vigtigt at få verdensopinionen med

Når man læser tilbage i beretningerne fra de mange års generalforsamlinger, forekommer initiativet dengang både på sin plads i sammenhængen, men også meget forudseende.

»Man kunne måske sige, at det ville være klogt at vente og lade kvindekommisionen foretage undersøgelser af dette spørgsmål. Sådanne undersøgelser kunne måske om nogle år føre til en konklusion, der måske atter kunne føre til en konvention. Men man må nærme sig dette spørgsmål fra mange sider for at løse det, og som de fleste spørgsmål, der angår menneskerettigheder, afhænger det såvel af sociale og økonomiske realiteter som af fordomme og traditioner og må derfor behandles på mange forskellige måder. En af disse er skabelsen af en offentlig mening i verden om disse spørgsmål. Dette er faktisk en af de mest effektive må-

der, på hvilke de Forenede Nationer kan hjælpe dem, der vil arbejde for at virkeliggøre Pagten«.

Sådan havde Bodil Begtrup også sagt i sin forelæggelsestale. I dag næsten fire årtier - og to FN-verdenskvindekonferencer senere kan den næsten virke som en profeti om den holdning og de emner, der siden skulle komme til at optage diskussionen, først og fremmest om forbindelsen mellem økonomisk udvikling (ny økonomisk verdensorden!) og kvindernes stilling og om betydningen af verdensopinionens optagethed af ligestilling.

Og allerede i 1946 kunne man (Bodil Begtrup) altså forudse, at det ville være nødvendigt at væbne sig med lidt tålmodighed.

4-punkts program

De første år er FN imidlertid relativt optaget af kvindespørgsmålene, kan man læse af de gamle beretninger. De indgår som en naturlig del af hele debatten om menneskerettigheder. 10. december 1948, da Verdenserklæringen om Menneskerettigheder forelægges til endelig vedtagelse, er Bodil Begtrup igen på talerstolen, nu i plenarforsamlingen.

Hun fremhæver, at ligestillingen mellem mænd og kvinder er en vigtig del af hele menneskerettighedsproblemet. I kvindekommisionen har man et fire punkt-program, der hedder: lige politiske rettigheder, lige borgerlige rettigheder (også med hensyn til ægteskab), lige økonomiske rettigheder og lige ret til uddannelse. Nu er man nået så langt, at der er nedsat en egentlig kommission for kvinders retsstilling med en egen afdeling i sekretariatet, konstaterer hun og siger:

Den ved menneskerettighedserklæringen gennemførte ligestilling af mænd og kvinder er ikke blot en retfærdighedshandling, men tillige et opråb til kvinderne om den brug, der er for dem som verdensborgere til sammen med mændene at genopbygge verden.

Kvinderne er villige til at gøre deres yderste i arbejdet for freden, og ingen må glemme, at hver gang menneskerettighedserklæringen taler om »enhver«, betyder det både mænd og kvinder, med hensyn til såvel rettigheder som pligter ved fredsarbejdet, slutter hun...

Andre sager presser sig på

Men nu går der nogle år, hvor kvindearbejdet glider lidt i baggrunden i FN's arbejde. Der er så meget andet, der presser på i 3. udvalg, hvor humanitære, sociale og kulturelle spørgsmål behandles: sult og nød, hjælpearbejde for børn, flygtninge, de mange rapporterede overgreb mod generelle menneskerettigheder, narko, så-mænd (ja, sådan må man vel rubricere dagsordenspunkter som »farligheden af tygning colablade« og »rapport om bedøvende midler«) - og fredsarbejdet, underbyggelsen af freden.

Vi er på vej mod den kolde krig og et stadigt skarpere politisk skisma i verden... FN-generalforsamlingens dagsorden vokser i samme fart som medlemsskaren, og konflikterne træder tydeligere frem. Danske Kvinders Nationalråds repræsentant i 3. udvalg får en stadig udvidet problemkreds at sætte sig ind i og arbejde med på.

På FN's talerstol 1948.

I 1949, 1950 og 51 er Bodil Begtrup stadig med som dansk delegeret til 3. udvalg men nu er det ikke mere i egenskab af formand for Danske Kvinders Nationalråd. Nu er hun blevet gesandt i Reykjavik.

I disse år indledes det største projekt, 3. udvalg endnu har givet sig af med, udarbejdelsen af egentlige konventioner, de såkaldte kovenanter (for at understrege betydningen) om menneskerettigheder, dem, der til sin tid skal kunne binde medlemmerne juridisk. Det kræver også den kvindedelegeredes store indsats.

Der står stadig nogle mindre punkter på dagsordenen om kvinder: Teknisk bistand til at hjælpe staterne med at fremme og sikre kvindernes rettigheder og udviklingen af de politiske rettigheder på områder, hvor disse ikke tilstås fuldtud, hedder et par af emnerne; også kvindernes civilretlige stilling kommer ind. Nu er Bodil Begtrup afløst af først landsdommer Karen Johnsen og siden stadslæge Esther Ammundsen på »kvindepladsen« i den danske delegation. Sygekassedirektør Alice Bruun er også med i rækken.

Følsomme emner

I 1957 vedtages konventionen om gifte kvinders statsborgerretlige forhold, endnu en kilometersten på vejen: kvinder skal nu ikke længere ved indgåelse af ægteskab automatisk følge mandens statsborgerforhold.

Gudrun Refslund Thomsen er i mellemtiden blevet formand for D.K.N., og i 1958 begynder hun sin »karriere« i FN-generalforsamlingens 3. udvalg, kun afbrudt et år, hvor adjunkt Else Merete Ross har posten.

Nu arbejdes med en konvention om samtykke til ægteskab. »Intet ægteskab skal lovligt kunne indgås uden begge parter fulde og frie samtykke«, fastslår teksten, der også fastsætter 15 år som mindstealder for indgåelse af ægteskab, men iøvrigt også til den danske delegerede (Gudrun Refslund Thomsens) ærgrelse, og imod de skandinaviske stemmer, åbner adgang for at blive gift ved stedfortræder.

Hvor vanskelige områder, man her betræder, viser sig ved, at konventionen i hvert fald til en begyndelse kun får meget få ratifikationer. De nordiske lande er blandt de første, men endnu i 1965 er der kun ialt 15 lande, der har tiltrådt den og dermed har forpligtet sig til at overholde bestemmelserne. Generalforsamlingen vedtager derfor i 1965 også en »rekommendation om samtykke til ægteskab, lavalder for indgåelse af ægteskab og registrering af ægteskaber«, en anden måde, hvorpå man kan lægge - et mindre, men dog moralsk - pres på medlemsstaterne for at få dem til at gennemføre vedtagne regler.

Kvindeerklæringen

Omsider er tiden ved at blive moden til forsøg på at gennemføre en almindelig erklæring om kvindernes rettigheder. I 1963 havde ECOSOC, det økonomiske og sociale råd, anmodet kvindekommisionen om at udarbejde et forslag om en kvindedeklaration. Det forelægges generalforsamlingen i 1966, men møder mange vanskeligheder. Der er regeringer, som vil have »såvidt muligt« indført i alle paragrafferne om, hvad man i de enkelte lande bør foretage sig for at sikre kvinderne imod diskrimination. Det vil gøre erklæringen ligegyldig. Den finske Helvi

Sipilä - nu kvindekommissionens formand, siden FNs første kvindelige vicegeneralsekretær - forsvarer teksten, så godt det kan lade sig gøre. Men beslutningen bliver at sende den tilbage til kvindekommissionen til ny bearbejdning i lyset af debatten i 3. udvalg.

Sagen har imidlertid opnået »momentum«, som man udtrykker det i FN-sproget. På dansk ville man vel sige akcellerations-kraft, men det er også et besværligt ord. I hvert fald: Kuglen triller.

Allerede i året efter, i 1967, vedtager generalforsamlingen »Erklæringen om afskaffelse af diskrimination mod kvinder«. På trods af, at kvinderne har fået en række formelle rettigheder, finder der stadig en betydelig diskrimination sted mod kvinder, siges det i forordet. De 11 artikler peger derefter på de områder, hvor der må sættes ind. Ikke mindst henstillingen om, at ikke blot lovgivningen, men også »skikke«, der virker diskriminerende mod kvinder, skal afskaffes, vækker diskussion, ligesom spørgsmålet om kvindens rettigheder over for børnene og inden for ægteskabet, på arbejdspladsen, i uddannelsen og som juridisk person.

Modstanden er naturligt ikke mindst stor i de muhamedanske lande og nogle af de katolske, og der fremsættes mange ændringsforslag. Som bekendt bliver resultatet alligevel et ret fornuftigt dokument, der da også i sidste instans kan vedtages enstemmigt i generalforsamlingen.

Nu dukker den nye kvindebevægelse op

Det interessante er, at vedtagelsen - og altså resultatet af et årelangt, systematisk arbejde for kvinderne - falder samtidig med, at den nye kvindebevægelse viser sine første spæde spirer, endnu først og fremmest i USA. Siden skal de nye, mere radikale kvindeideer som bekendt beslaglægge avisoverskrifter og opinionens opmærksomhed i langt højere grad end det sejge arbejde i FN for samme sag. Der er imidlertid ingen grund til fortrydelse hverken i den gamle eller nye kvindebevægelse over indsatsen i disse år for den reelle ligestilling og anerkendelse af kvindernes krav og rettigheder. Den blev til fælles gavn, ikke mindst ved at skabe den optagethed hos alle, som tilsidst fører til, hvad vi i dag erkender som kronen på værket:

★ Udråbelsen af 1975 til kvindeår.

★ Kvindekonferencen i Mexico i 1975 og den verdensaktionsplan, der kom ud deraf.

★ Beslutningen om, at et helt tiår skal helliges indsatsen for kvindernes rettigheder og udvikling i de enkelte lande og i verdensorganisationen.

★ Vedtagelsen i 1979 af en kvindekonvention parallel med erklæringen om afskaffelse af diskriminationen mod kvinder (den konvention i FN, som hurtigst er kommet i kraft og har fået det største antal tiltrædelser og ratifikationer på kortest tid).

★ Oprettelsen af et internationalt kvindeforskningsinstitut og af en kvindefond.

★ Verdens-kvindekonference nr. 2 i København i 1980 med dens vigtige handlingsprogram.

★ I 1982 Deklarationen om kvinders deltagelse i fredsprocessen og i internationalt samarbejde og

★ I 1985 den 3. kvindekonference til at bedømme, hvad det hele har betydet og til at stikke retningslinierne af for den fortsatte indsats.

Jo, piger, vi er kommet et stykke, selvom vi endnu ikke er ved vejs ende.

Er det gået for langsomt?

Opremsningen her af FNs kvindeindsats burde egentlig bevise det modsatte. 38 år er ikke nogen lang tid, når det drejer sig om at ændre på indgroede traditioner og forestillinger - og ikke blot i et enkelt lille, homogent land, men i en stor, broget verden.

Liste over D.K.N.s repræsentanter i FN gennem årene

1946-1951	Bodil Begtrup
1952	Ingen
1953	Landsdommer Karen Johnsen
1954-1955	Stadslæge Esther Ammundsen
1956	Sygekassedirektør Alice Bruun
1957	Stadslæge Esther Ammundsen
1958	Ekspeditionssekretær Gudrun Refslund Thomsen
1959	Lektor Else Merete Ross
1960-1963	Gudrun Refslund Thomsen
1964	Vicestadslæge Inge Jespersen
1965	Rektor Edele Kruckow
1966-1969	Journalist Ruth Nørthen
1970	Cand. polit. Esther Boserup
1971	Vicestadslæge Inge Jespersen og ekspeditionssekretær Jytte Nielsen
1972	Ekspeditionssekretær Jytte Nielsen og cand. jur. Lone Hørup
1973	Cand. jur. Grethe Fenger Møller og cand. jur. Lone Hørup
1974	Cand. jur. Lone Hørup og Cand. jur. Grethe Fenger Møller
1975	Rektor Hanne Søndergaard og konsulent Sys Thodén
1976	Lærer Helle Degn og adjunkt Eva Møller
1977-1980	Journalist Ruth Nørthen og fuldmægtig Lone Hørup
1981	Journalist Ruth Nørthen og kontorchef Lilian Vohn
1982	Kontorchef Lilian Vohn og journalist Ruth Nørthen
1983	Kontorchef Lilian Vohn og programredaktør Else Elbæk

*
**

Inge Jespersen
Stadslæge
Formand for RED BARNET.

Red barnet

Landsorganisationen RED BARNET blev dannet i slutningen af sidste verdenskrig i marts 1945. Een af initiativtagerne var Bodil Begtrup, næstformand i Danske Kvinders Nationalråd. Baggrunden var en henvendelse fra departementschef Koch om muligheden for at gøre en indsats omkring krigens slutning for danske børn. Ingen anede på det tidspunkt, om tyskernes besættelse af Danmark skulle ophøre efter de egentlige krigsmæssige handlinger, men det var til at forudse, at hvis dette skete, ville det være ønskeligt og nødvendigt at gøre noget specielt for at beskytte børnene. I Sverige havde man allerede siden 1919 etableret en RED BARNET organisation som søsterorganisation til den engelske moderorganisation. Save the Children Fund blev dannet af Eglantyne Jebb i 1919, efter at hun efter første verdenskrig havde rejst rundt i Europa og konstateret, hvor mange børn, der led nød.

I løbet af kort tid blev der da via forskellige kvindeorganisationer etableret et dansk RED BARNET med fru Valborg Hammerich som den første formand og med Bodil Begtrup som medlem.

Børn fra krigens Europa

Heldigvis førte krigens ophør som bekendt ikke til voldsomme krigshandlinger i Danmark, men der var etableret et beredskab og en bevidsthed hos mange mennesker om, hvor vigtigt det var at gøre noget for fremtiden nemlig børnene efter krigen. Hurtigt samledes indsatsen da om at gøre en indsats for Europas børn specielt fra de besatte lande, hvor børnene havde lidt betydelig nød. På denne baggrund kom børnetransporter fra en halv snes lande i gang, og i de første år kom i alt 21.000 børn til Danmark, hvor de blev placeret hos danske familier. Samtidig bespiste RED BARNET dagligt 500.000 børn i de krigshærgede lande i Europa.

Vi regnede engang ud, at vi efter børnenes ophold i Danmark havde sendt 70 tons mere børn tilbage, end vi havde modtaget.

Danske børns behov.

Efter at den akutte indsats efter krigen var forbi, ønskede man stadig i lighed med de øvrige RED BARNET organisationer at gøre en indsats for Danmarks egne børn. RED BARNET koncentrerede sig derfor de næste år om oprettelse og drift af daginstitutioner for børn, vuggestuer, børnehaver og fritidshjem, og ialt oprettedes 80 institutioner, hvoraf nogle i dag er overtaget af de lokale kommuner, medens andre stadig drives i RED BARNET's navn. RED BARNET udførte desuden et pionerarbejde på andre områder ved at sørge for rekreationsophold eller miljøskift for børn, der trængte hertil. Børnene blev placeret i begyndelsen på særlige institutioner bl.a. i Lynæs, men senere udelukkende i private hjem. Denne virksomhed fortsætter stadig og er ikke mindst i disse tider af betydelig hjælp

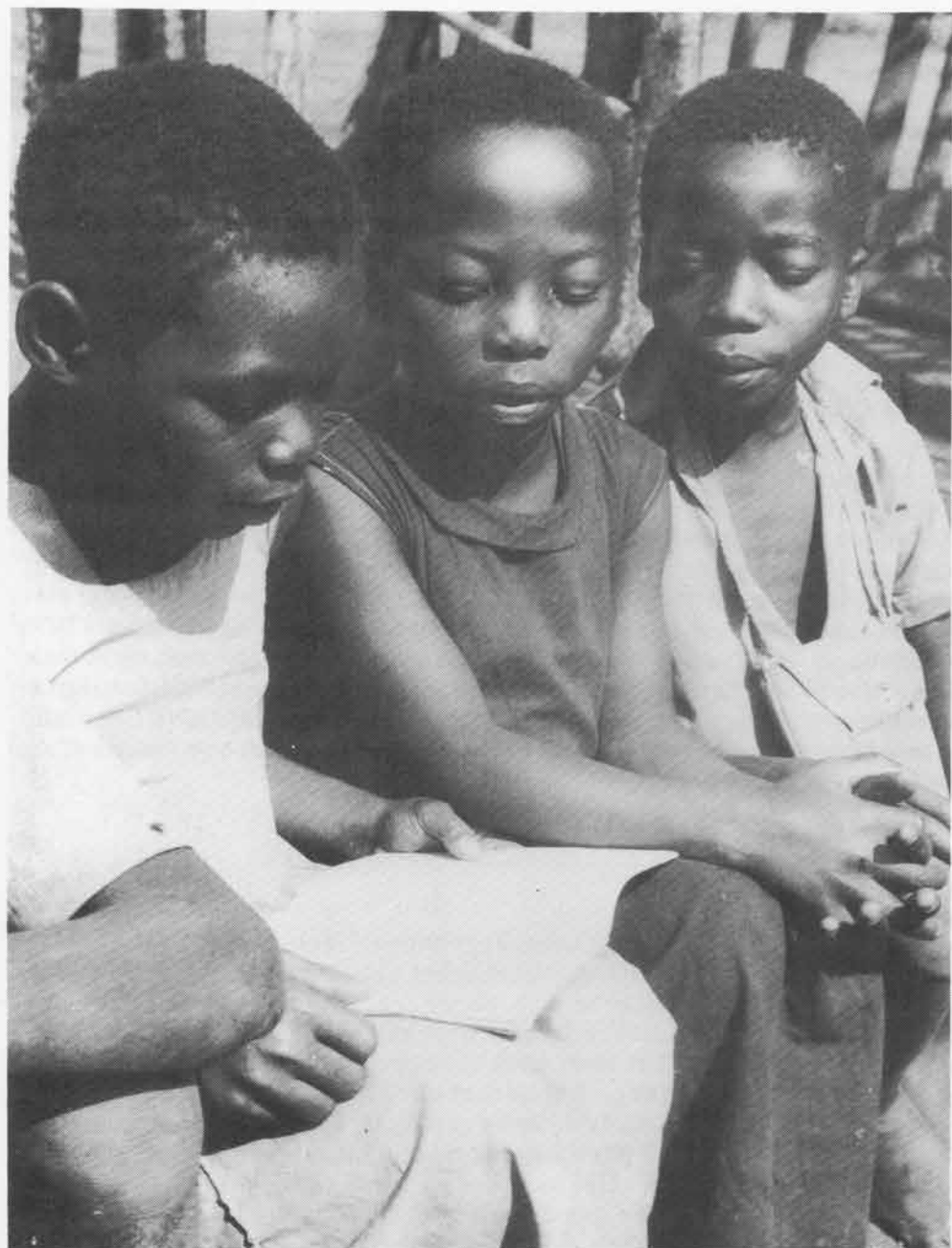
både for de enkelte familier men også for de sociale myndigheder, der kan få tid til at rehabilitere forholdene i et hjem, medens børnene er på miljøferie. Hvert år placeres hundreder af danske børn hos interesserede familier, der har overskud til at gøre en ekstra indsats. De sidste år har RED BARNET ligeledes placeret flere hundrede flygtningebørn i danske familier for en periode, hvorved deres og deres familiers integration i det danske samfund lettes i høj grad. Efterhånden som det i højere grad blev en kommunal opgave at oprette og drive daginstitutioner for børn, aftrappede RED BARNET sin virksomhed i dette område. Det er dog ikke anderledes end, at der også i de senere år stadig er oprettet nye daginstitutioner, hvor dette særligt tiltrængtes af RED BARNET og efter aftale med kommunerne.

Børns psykiske problemer vokser.

Imidlertid viste der sig nye problemer blandt de danske børn, og RED BARNET tog derfor initiativ til at oprette 2 børnerådgivningsklinikker, hvor familier med børneproblemer kunne henvende sig enten direkte eller efter henvisning af læge eller sociale myndigheder. På disse rådgivningscentre, hvor der arbejdede psykologer, psykiatere og socialrådgivere lykkedes det at forhindre fejludvikling af mange børn, og værdien af disse og andre lignende rådgivningsklinikker, der blev oprettet i andet regi var så stor, at man med bistandslovens ikrafttræden i 1976 besluttede, at der skulle være en børnerådgivningsklinik i hvert amt, og at disse klinikker skulle drives af amterne. RED BARNET's klinikker blev derfor overtaget af amterne. En god og sund udvikling, der igen giver RED BARNET og andre private organisationer mulighed for at samle kræfterne om nye initiativer og iværksætte nye pilotforsøg.

Børn i U-landene.

Efterhånden som flere og flere udviklingslande i 1960'erne blev selvstændige, blev man i samtlige industrilande efterhånden opmærksom på de store problemer, der var i udviklingslandene ikke mindst for børnene her. RED BARNET startede derfor i 60'erne med en indsats først med et meget stort spedalskhedsprojekt i 2 delstater i Indien, hvor verdenssundhedsorganisationen havde peget på, at dette var særlig tiltrængt. Senere med udviklingsprojekter omfattende både projekter på sundhedsområdet, undervisning og kvindeprojekter og arbejde omfattende alle aspekter af udviklingsprocessen i udviklingslande både i Asien, Afrika og Latinamerika. Nu arbejder dansk RED BARNET som regel sammen med andre RED BARNET organisationer fra 16 lande i RED BARNET Alliancen, som har projekter i 84 lande. Ofte startes arbejdet i en eller anden katastrofesituation, enten det drejer sig om en naturskabt eller en menneskeskabt katastrofe, men RED BARNET's ønske er altid - hvor dette er tiltrængt, og dette gælder de fleste udviklingslande - at konvertere en kortsigtet nødhjælp til en længere varende udviklingsbistand.

Stadig behov for RED BARNET.

Også i Grønland har RED BARNET gjort en særlig indsats, idet RED BARNET har oprettet og drevet 25 børnehaver og småbørnsstuer. I forbindelse med Grønlands stigende selvstændighed har RED BARNET efter aftale med de grønlandske myndigheder overgivet samtlige sine institutioner til det grønlandske samfund, men står naturligvis gerne bi med praktisk hjælp til institutionerne, når det ønskes.

Foruden akutte katastrofer kan også de politiske udviklinger i forskellige lande medføre, at her bliver særligt behov for hjælp. Som eksempel kan blot nævnes forholdene i Polen, hvor RED BARNET i de sidste 2 år også takket være en betydelig hjælp fra EF har sendt transporter direkte ud til polske børn med medicin, madvarer, tøj og sko for 12 millioner danske kroner.

Man kan således sige, at Bodil Begtrup og Danske Kvinders Nationalråd har været med til at starte en virksomhed, der gennem årene har virket for utallige børn både i Danmark og i andre lande, og hvis virksomhed stadig er i gang og vil bestå mange år endnu, fordi der desværre stadig kan forudses at være et betydeligt behov herfor.

Kirsten Nielsen

Civiløkonom

Formand for Forbrugerrådet.

Forbrugerrådet - skiftende udfordringer

I et moderne samfund findes mange interesseorganisationer, og det forekommer derfor naturligt, at også forbrugerne har deres egen interesseorganisation, Forbrugerrådet. Forbrugerrådet varetager forbrugernes interesser ved at føre aktiv forbrugerpolitik på nøjagtig samme måde, som erhvervslivets forskellige organisationer varetager erhvervenes interesser ved at føre erhvervspolitik.

Lige så indlysende så problemstillingen dog ikke ud i 1947, da Bodil Begtrup som formand for Danske Kvinders Nationalråd tog initiativet til at danne De Danske Husmødres Forbrugerråd.

De første år - varemangel.

Det var almindeligt ventet, at de forsyningsvanskeligheder, der havde besværliggjort arbejdet for danske husmødre under krigen, ville ophøre, når krigen var forbi. Men det skete ikke, og da regeringen under pres, vel særligt fra importørside, satte rulleskøjter og orangemarmelade på friliste, blev det for landets husmødre, der i uhyggelig grad manglede mange af dagligdagens mere nødvendige ting. Det lykkedes Bodil Begtrup at samle alle betydende kvindeorganisationer, også faglige, fra land og by, om at stifte De Danske Husmødres Forbrugerråd. Ved personlig henvendelse hos statsminister Knud Kristensen opnåede Bodil Begtrup, at der blev placeret forbrugerrepræsentanter i de nævn, der dengang måtte anses for at være af særlig forbrugerinteresse.

På grund af de mange forskellige interessekonflikter, der fandtes blandt de stiftende organisationer, var det en betydelig bedrift at skabe enighed omkring sagen, og Bodil Begtrup har da også siden selv sagt, at dannelsen af Forbrugerrådet var en god diplomatisk træning.

I de første år var Forbrugerrådets arbejdsopgaver koncentreret om forbrug som snævert begreb. Det handlede om husholdningernes behov og aktiviteter, som mænd eller børn sjældent deltog i.

Fra forbrug til konsum

I midten af 60'erne havde tiden ændret sig så meget, at man reorganiserede Forbrugerrådet. Fra en udpræget varemangel kom man i 60'erne ind i en velstandsstigning med en strøm af nye ukendte varer, der gjorde det svært for forbrugerne at overskue markedet. Det begyndte at gå op for familiens andre medlemmer, at forbrugerproblemer også var deres, når det drejede sig om forbrugsgoder som biler og fjernsyn. Der kom nye medlemsorganisationer til, og navnet blev ændret til Forbrugerrådet. I dag består Forbrugerrådet af 23 medlemsorganisationer, der hver har 2 repræsentanter i rådet, samt 14 lokale forbrugergrupper, der hver har i repræsentant. Til rådet er knyttet et sekretariat, der varetager det daglige arbejde.

Forbrugerrådets vigtigste indtægtskilde er et statstilskud, som sikrer rådet uafhængighed af særinteresser. Herudover betaler rådets medlemsorganisationer et kontingent.

Forbrugerpolitik i 80'erne.

Det kan være vanskeligt kort at give en fornemmelse af Forbrugerrådets arbejde i 1983, men nogle eksempler kan nævnes.

Udgivelsen af bladet Tænk hører sikkert til den del af arbejdet, som de fleste kender til. Tænk indeholder undersøgelser, der sammenligner kvalitet, priser, brugbarhed og sikkerhed ved de varer, der findes på markedet. Meget ofte viser undersøgelserne, at en stor del af udbudet lader meget tilbage at ønske i forhold til de krav, forbrugerne med rette kan stille. Undersøgelserne viser også, hvilke varer der kan anbefales som fornuftige køb, da prisen jo ikke altid har entydig sammenhæng med kvaliteten.

Forbrugerrådet lægger stor vægt på at repræsentere forbrugerne helst så tidligt som muligt i beslutningsprocessen, både når erhvervslivet fremstiller produkter, vi senere skal aftage, og når der i råd, nævn og udvalg arbejdes med sager, der vil få betydning for forbrugerne, f.eks. i forbindelse med lovgivningsarbejdet. Forbrugerrådet søger ved henvendelse til offentlige myndigheder og erhvervsliv at opnå at forbrugersynspunkter på aktuelle sager kan indgå på lige fod med andre i den offentlige debat, i Folketinget og andre steder, hvor der træffes afgørelser af betydning for forbrugerne. Hertil kommer, at Forbrugerrådet er repræsenteret i mere end 100 råd, nævn og udvalg, f.eks. Sø- og Handelsretten, Monopolrådet, Forbrugerklagenævnet, Forsikringsrådet, Det økonomiske Råd og offentligt godkendte klagenævn.

Der findes en lang række områder, hvor Forbrugerrådet gør en indsats. Her kan nævnes forsikringer, energiproblemer, dagligvarehandel, spørgsmål omkring bankforretninger og omkring den udvikling, der foregår med de nye medier, som vil få stor indflydelse på den hverdag, vi skal leve med om få år. Det seje arbejde kan være slidsomt og giver ikke meget presse, men bedre vilkår for forbrugerne på længere sigt.

Også det arbejde, der udføres i EF, har betydning for danske forbrugere, og Forbrugerrådet deltager også aktivt i arbejdet der.

Modstridende interesser.

På længere sigt vil Forbrugerrådet gerne medvirke til, at den næste generation får et mere engageret forhold til sig selv i rollen som forbrugere, og vi har derfor ofret mange kræfter på at få indført forbrugerundervisning i skolen.

Det mest traditionelle emne, når der tales om Forbrugerrådets arbejde, er nok tilsætnings- og farvestoffer. Det fremstilles ofte, som om det eneste, der interesserer Forbrugerrådet, er, om pølserne er røde, og om de indeholder tilsætningsstoffer. I virkeligheden er det, der er vigtigst, at der indføres en egentlig ernæringspolitik i Danmark, hvor der lægges linjer for, hvad der må puttes i vores mad, og hvad der ikke må være i, og hvor der er en mulighed for at straffe overtrædelser af en sådan lovgivning.

Mange af de problemer, vi arbejder med, løser vi i samarbejde med den berørte del af erhvervslivet, men i andre tilfælde må vi arbejde for forbrugernes rettigheder i strid med erhvervslivet. Det synes Forbrugerrådet ikke, der er noget mærkeligt i. Sådan må det være, når modstående interesser støder sammen, og det er enormt vigtigt, at også forbrugerne har en interesseorganisation, der kan varetage deres interesser på lige fod med samfundets andre parter.

En tidligere industriminister sagde for nogle år siden: »hvis ikke vi havde Forbrugerrådet, måtte vi opfinde et Forbrugerråd.« Den accept af Forbrugerrådets arbejde er vi naturligvis glade for i dag, men jeg vil gerne understrege, at da Bodil Begtrup udførte sin kæmpepræstation med at samle de mange forskellige organisationer for at varetage forbrugerinteresser, var det ikke lige så indlysende. Det var Bodil Begtrups enestående evne til at se tingene i det store perspektiv, kombineret med en meget stor arbejdsindsats, der tilsammen lagde grundlaget for Forbrugerrådet.

Bodil Begtrup er i dag æresmedlem i Forbrugerrådet og deltager næsten hver gang i rådsmøderne. Det er vi naturligvis meget glade for, og vi er også imponerede over, at hun iblandt sine mange interesser stadig kan få tid til at følge Forbrugerrådets arbejde så nært.

I anledning af Bodil Begtrups 80 års fødselsdag ønsker Forbrugerrådet hjertelig tillykke, samtidig med at vi takker for det arbejde og den inspiration, der gennem årene er lagt i Forbrugerrådet.

Bitten Petersen
Formand for De Danske Husmoderforeninger,
Formand for D.K.N.s Blomsterudvalg.

Køb blomster - Køb Blomster. D.K.N.s blomsterdag.

Mon der er ret mange, der husker eller ved, hvordan salget af den hvide Margueriteblomst egentlig er startet, - nej, vel. I 1948 fik Bodil Begtrup og Gunhild Gansing den gode ide, at der i forbindelse med D.K.N.s 50 års jubilæum skulle skabes en institution, der kunne være til gavn for alle foreningerne. De foreslog, at Nationalrådet skulle ansøge Justitsministeriet om en »indsamlingsdag«, på hvilken der skulle sælges en Marguerite-blomst, således at det ved salget indkomne beløb kunne fordeles mellem foreningerne. Efter flere forhandlinger med formændene gik disse ind for forslaget. Man havde oprindelig tænkt sig, at foreningerne skulle få de indsamlede penge til rådighed til deres almindelige arbejde, og at de til gengæld skulle afholde alle D.K.N.s løbende udgifter, men en sådan ordning kunne Justitsministeren ikke tiltræde. De penge, der måtte indkomme ved en indsamling, skulle gå til bestemt opgivne almennyttige formål og ikke til foreningernes løbende arbejde..

Justitsministeriets tilladelse går nu ud på, at de foreninger, der sælger marguerite-blomsten må anvende de indsamlede penge til deres sociale, humanitære og kulturelle arbejde. Hver forening disponerer selv over det indsamlede beløb med fradrag af udgifterne til trykning og udsendelse af blomsten, samt fradrag af den procentdel af salget der tilfalder D.K.N. i øjeblikket ca. 20%

Blomstrende opfindsomhed.

Det er interessant at kigge i »Blomsterdagens« arkiv, og der læse om hvilke aktiviteter, der er startet takket være salget af Margueriten. F.eks. oplyses det, at Dansk Kvindesamfunds rådgivningskontor, Danske Kvinders Samfundstjeneste's børneparkering, klubber for gravide kvinder, et husholdningskursus for blinde husmødre er startet takket være salgets overskud, ligesom også konsulentarbejde i Sydslesvig, fritidshjem for unge piger i Flensborg og København, og uddannelse af enlige kvinder til husmoderafløsere er støttet økonomisk af blomsterpengene.

Som man kan se, er startet nye kvindeaktiviteter, som det offentlige senere har overtaget driften af.

Men man må også sige, at der fra sælgernes side blev udvist stor opfindsomhed i de første år for at gøre Marguerite-blomsten kendt. På Wiwex gav et hold dygtige amatørøansere en opvisning for at støtte blomsterdagen, der var ingen entre, men i pausen solgte unge piger blomsten. I Illums Bolighus pyntede bl.a. Marguerite Viby og Sigrid Horne-Rasmussen smukke borde med Margueriter som pynt, og i pressen blev det oplyst, at den kendte danske hattekunstner Monsier Erik fra Paris havde kreeret 3 forårshatte, som var udstillet i et københavnsk stormagasin, de var inspireret af den forestående blomsterdag, som Danske Kvinders Na-

Sigrid Horne-Rasmussen og Marguerite Viby pynter borde.

tionalråd arrangerede, og derfor lavet af margueriter. Mange forretninger ud over landet havde ønsket at støtte det gode formål ved at bestille blomster til vinduesdekoration, og der var forretninger, der ønskede at støtte dagen ved at aftage blomsten og forære den til hele personalet, således at de kunne bære den i forretningen den dag, margueriten blev solgt.

Sælg blomster - sælg blomster

I en pressemeddelelse om blomsterdagen 1951 kan man læse: »Der vil i den tid, vi går i møde, blive stillet større krav til vore kvindeorganisationers sociale og humanitære hjælp end nogensinde før, og det vil blive sværere at opnå tilskud fra det offentlige.« Disse ord gælder også i 1983, derfor er det vigtigt, at D.K.N.'s tilsluttede foreninger påtager sig arbejdet med at sælge margueriten. I ovennævnte pressemeddelelse står der også »Tænk, hvis hvert medlem af en forening blot solgte 10 blomster. Vi ved, at der er nogle, der sælger mange flere, og disse synes selvfølgelig ikke, at 10 blomster er noget at tale om. Men der er dem, der opgiver på forhånd, fordi de ikke synes, at de har tid og kræfter at ofre på en større indsats, og så mener de, at det er bedre helt at lade være. Det er det absolut ikke. Uden større anstrengelse kan enhver sælge nogle blomster og hjælpe til, at alle

Danmarks kvinder, og hvorfor ikke også mændene - den 1. marts bærer margueriten«. Jamen, det er jo sandt, hvad der står i den 32 år gamle pressemeddelelse, så hold jer ikke tilbage.

Vi, der har været med fra starten og gennem årene i vore egne organisationer har kunnet anvende pengene til mange slags praktisk kvindesag, fik en chance for at tage opgaver op, som vi ellers af økonomiske grunde måtte lade lige. Det er vi, Bodil Begtrup og Gunhild Gansing meget taknemmelige for. Jeg tror, den bedste måde vi alle kan sige de 2 initiativtagere tak, er ved hver især at gøre vort til, at salget af den smukke hvide blomst vil stige i de kommende år.

Uffe Ellemann Jensen
Udenrigsminister.

Kvinde i Udenrigstjenesten.

Bodil Begtrup var før sin ansættelse i udenrigsministeriet især kendt for sit arbejde med og engagement i sociale spørgsmål og kvindesagen også på internationalt plan. Bodil Begtrup deltog som repræsentant for Danske Kvinder i delegationer til møder i Folkeforbundet og siden FN, hvor hun bl.a. i 1947 var formand for FN's kommission til forbedring af kvinders samfundsmæssige stilling (ligestilling), og i 1948 var næstformand for FN's kommission til udarbejdelse af menneskerettighedsdeklarationen. Dette meget vigtige arbejde havde givet udenrigsministeriet særligt kendskab til Bodil Begtrups fremragende kvalifikationer, og da man i 1949 stod for at skulle sende en ny gesandt til Reykjavik, var man så heldig, at Bodil Begtrup accepterede stillingen.

Efter Reykjavik havde udenrigsministeriet glæde af Bodil Begtrups indsats som kontorchef i udenrigsministeriet, hvor hun tillige var Danmarks faste repræsentant ved Europarådet i Strasbourg, som ambasadør i Bern fra 1960 og sidst som ambasadør i Lissabon i tiden 1968-1973.

Bodil Begtrups udnævnelse til Danmarks første kvindelige gesandt gav naturligvis anledning til megen omtale i 1949. Det vakte i udlandet opsigt, at Danmark var en slags foregangsland ved at have en kvindelig ambasadør, og Bodil Begtrup har utvivlsomt til tider måttet gøre en særlig indsats for at markere jævnbyrdigheden med det såkaldte stærke køn - hvilket hun til stadighed gjorde på beundringsværdig vis.

København er i dag den hovedstad, der har *flest* kvindelige ambassadører, udenlandske! De repræsenterer for øvrigt nogle af Verdens mest folkerige lande: Kina, Japan, Indien, Indonesien o. s. v. Men Danmark har i dag ikke selv nogen kvindelige ambassadører. Det beklager jeg - ligesom Bodil Begtrup har påtalt det over for mig. Forhåbentlig bliver der mulighed for mig for at rette op på dette åbenlyse misforhold.

Det er mig en stor glæde at bringe Bodil Begtrup de hjerteligste lykønskninger på 80-års dagen.

Vigdís Finnbogadóttir
Islands præsident.

Ambassadør på Island.

På Island mindes vi særdeles godt fru Bodil Begtrup fra de år da hun var sit lands usædvanlig smukke og værdige repræsentant i den danske ambassade i Reykjavik.

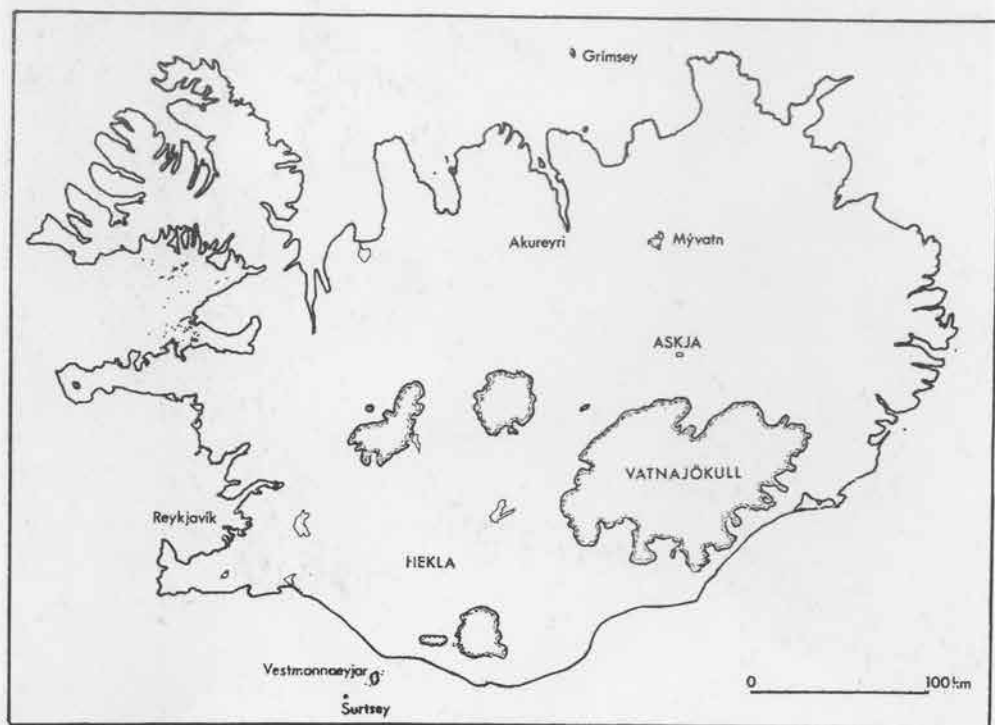

Vigdís Finnbogadóttir

Som et blandt mange eksempler på hendes virke mindes vi, hvordan hun tog initiativet til stiftelsen af Dansk Kvindeklub i forståelse for den kulturelle omvæltning, mange danske kvinder nu og da kommer ud for ved at flytte fra det løvrige Danmark til sagaen. Fru Begtrup så klogt og rigtigt det vigtige og fornuftige i den tanke, at kvinder skulle stå sammen og derigennem hente hjælp og styrke til at klare omplantningens problemer.

På dette som på andre punkter nyder vi endnu i dag godt af fru Begtrups pionerarbejde, hvor samarbejde mellem kvinder blev fundamentet for bedre vilkår for en række dansk-islandske familier og derigennem grundlaget for et bedre forhold mellem de to folk i det hele taget, sådan som hele fru Begtrups virke netop i en sårbar periode var med til at danne grundlag for det nuværende ligeværdige forhold mellem de to lande.

Jeg ønsker hermed fru Bodil Begtrup alt godt i anledning af den runde fødselsdag.

Guldborg Chemnitz

Formand for Kvindeforeningernes Sammenslutning i Grønland.

Grønlandske kvinders politiske ligestilling.

I 1945 mødtes landsrådene i Syd- og Nordgrønland for første gang til fællesmøde. Her fremsatte Nikolaj Rosing forslag om, at Grønlands kvinder fik valgret og valgbarhed. Han fremførte mange vægtige begrundelser herfor, og mente ikke, at man burde vente til kvinderne selv fremsatte krav herom.

Det indledte en voldsom diskussion, der endte med, at flertallet kunne gå ind for kvinders valgret, men ikke for deres valgbarhed.

Året efter blev sagen taget op i landsrådet. Blandt de grønlandske medlemmer var opfattelsen delt. De danske medlemmer ønskede ikke at gå imod grønlandske ønsker, men mente dog, at indførelse af valgret og valgbarhed burde følges ad. Man stillede ikke noget forslag, men henstillede, at spørgsmålets afgørelse udsattes, til landsrådene fik tilstillet udkast til ændringer i den kgl. anordning om kommunerådene.

Samtidig med, at det grønlandske landsråd arbejdede for indførelse af kvindernes politiske medindflydelse, viste det sig, at man også i Danmark arbejdede med samme sag.

En forhandling i Forenede Nationer i New York kom til at spille ind. Den daværende formand for Danske Kvinders Nationalråd, Bodil Begtrup - der var medlem af den danske delegation og formand for FN-kommissionen for bedring af kvinders samfundsmæssige stilling - specielt i ulandene - rejste spørgsmålet.

På hendes initiativ stillede den danske delegation forslag til en resolution, gående ud på, at enhver medlemsstat som en menneskeret gennemførte kvinders stemmeret på lige fod med mænd.

En sådan resolution blev vedtaget i FN i december 1946. Da Bodil Begtrup kom hjem henvendte hun sig til Grønlandsudvalget, Grønlands Styrelse, Udenrigsministeriet og Statsministeriet, og opnåede tilsagn om, at grønlandske kvinder ville få stemmeret i den allernærmeste fremtid.

Ved kgl. anordning af 24. januar 1948, som trådte i kraft 1. april 1948 opnåede de grønlandske kvinder valgret og valgbarhed til de grønlandske råd.

*Citeret fra »Kvinders liv og vilkår i Grønland«, 1975.
Guldborg Chemnitz.*

D.K.N.'s tilsluttede foreninger:

American Women's Club
in Denmark

Børne- og Ungdomspædagog-
ernes Landsorganisation

Danmarks Demokratiske
Kvindeforbund

Danmarks Katolske
Kvindeforbund

Danmarksunionen af
Soroptimister

Dansk Håndværks
Kvinder

Dansk Missionsselskabs
Kvindeudvalg

Dansk Sygeplejeråd

Danske Baptisters
Kvindeforbund

Danske Kvindelige
Lægers Klub

De Danske Husmandsfor-
eningers Husholdningsudvalg

De Danske
Husmoderforeninger

De samv. Danske
Husholdningsforeninger

Den alm. Danske
Jordmoderforening

Det Radikale Venstres
Ligestillingsudvalg

Frelsens Hær's
Kvindekreds

Goodtemplar-søstrene

Goodtemplar-søstrene
i København

Handelens Kvinder

Hjemmenes og Kvindernes
Lytter- og Fjernseerforening

Husholdningslærerforeningen

Husligt Arbejderforbund

Katolske Menighedsplejer

Kommunistisk Partis
Kvindeudvalg

K.F.U.K. i Danmark

K.F.U.K-Spejderne

K.F.U.K.s Sociale Arbejde

Konservative Kvinders
Landsorganisation

Kvindeforeningernes
sammenslutning i Grønland

Kvindelige Akademikere

Kvindelige Kunstneres Samfund

Kvindeligt Arbejderforbund

Københavns Kommunale
Sygeplejerskeforening

Københavns Kvindelige
Diskussionsklub

Københavns
Lærerforening

Mariaforbundets
Praktisk-sociale Kursus

Red Barnet

Seminarielærerforeningen
ved Børnehave- og Fritids-
pædagogseminarierne og de
Socialpædagogiske seminarier.

Socialdemokratiet

Venstres Ligestillingsudvalg

WIZO i Danmark

ZONTA-Klubberne

Økonomaforeningen

Bodil Gertrud Begtrup

f. Andreasen

Dansk ambassadør og kvindesagsforkæmper

Født torsdag den 12. november 1903 i Nyborg

Død lørdag den 12. december 1987 i København

Mini-biografi: Blev matematisk student fra Ålborg Katedralskole 1921, studerede kunsthistorie på Københavns Universitet, skiftede til statsvidenskabelige fag på grund af interessen for folkeret og social politik. Rejste til Geneve 1926 for at repræsentere *Studenternes Folkeforbunds Union*, stiftede bekendtskab med *Danske Kvinders Nationalråd* (DKN), blev sekretær for rådet, siden næstformand og i årene 1946-48 formand. Bodil Begtrup så det som sin fornemste opgave at arbejde for kvinders og børns vilkår i samfundet, var medlem af *Mødrehjælpens Fællesråd* og i DKN medstifter af *Vore børns sundhed*, her grundlagdes sundhedsplejerskeordningen. Blev Danmarks første kvindelige filmcensor i 1939. Bodil Begtrup blev efter 2. Verdenskrig valgt til rådgivende medlem i FN's generalforsamling, siden formand for FN's kvindekommision, var med til at sikre kvinder samme politiske rettigheder som mænd og sørge for at grønlandske kvinder fik stemmeret. Bodil Begtrup var i det hele taget foregangskvinde, blev som første kvinde 1949 valgt til ambassadør i Reykjavik og fik skabt et godt forhold mellem Island og Danmark. Blev ved hjemkomsten kontorchef i udenrigsministeriet, siden udsendt som ambassadør i henholdsvis Bern og Lissabon. Blev 1951 Ridder af Dannebrogordenen, 1955 ridder af 1. grad, 1962 kommandør og 1973 kommandør af 1. grad. Ud gav 1986 erindringerne **Kvinde i et verdenssamfund**.

